

μορφαι και κοματιασμένοι. 'Αλήθεια λαχναίνει σε μερικούς τεχνίτες να είναι τόσο συμμετρικοί που να μπορέ κανείς κι από συντρίμι ν' αντιπαραστήσει τη γεμάτη αρχιτεκτονική του έργου τους, καθώς από μια κολώνα μισοπεσμένη και λίγα ρημάδια ξεχαρβάλωτα φτάνει κανείς κάποτε να ξαναχτίσει το ναό που χάλασε ο καιρός. Μά μου είναι δύσκολο ν' αποφασίσω αν πρέπει να ξαμώσω την ποίηση του κ. Μαρτζώκη μ' αυτόνε μόνο τον κανόνα.

Κείνο που μου φαίνεται βέβαιο είναι πως ακόμη κι μέσα στους στίχους αυτούς κάποιος αντίλαλος της τέχνης του Σολωμού, κάποια συγγένεια με την ψυχή του αϊθεροφάνους ρωμαντισμού. Βρίσκονται μέσα τους τα γνωρίσματα του μεγάλου πόθου για τ' απόμακρα 'Ιδανικά, του θανάτου ή μυστικισμός κ' οι μοιρολογήτριες σιχασιές του κόσμου, τὰ ξεπετάγματα σ' όνειριασμένες χώρες, οι παραδαρμοί στών άστρων την άπειροσύνη, κ' οι ψυχολογίες οι θλιμένες που θένε τραγούδια τ' ούρανο για ν' αποκοιμηθούν ή να δακρύσουν πονετικά. Μερικές χριστιανικές κοινοτοπίες, λίγες διαβατάριες αντιθωριές από φιλοσοφίες ψηλοκρεμάμενες κ' ή βυρωνική λατρεία της στενοκέφαλης λευτεριζής, έρχονται κι αυτές να συνταιριαστούνε και ν' αποτελειώσουνε την εικόνα που δούλεψε ο ποιητής.

Δέ νομίζω τέτοιας λογής ποίηση να μοιάζει πια του καιρού μας, μά στους στίχους του κ. Μαρτζώκη φανερώνονται τουλάχιστο τὰ προτερήματα τεχνίτη που ξέρει να συμαζεύει τη μορφή της ύλης του και που δέν αφήνει άδούλευτες ή μισοτελειωμένες τις ιδέες του—πράμα που τόσο συχνά κακοφορμίζει την ελληνική φιλολογία. 'Ισως οι ρυθμοί που μεταχειρίζεται να πέφτουνε κάπως μονότονοι και τὸ λεξικό του να είναι αρκετά φτωχό, μά ή δωρική γύμνια του στίχου είναι προτιμώτερη κάποτε από τὰ φορτωμένα πλούτια και παραζόμπλια ποιητών που πνίγονται μέσα στα λόγια και χάνονται μέσα στην υπερβολή του άχαλίνωτου εύφισμού τους.

Στόν πρόλογό του ο κ. Μαρτζώκης μάς λέει πως ο άληθινός προορισμός της τέχνης είναι να πλησιάσει όσο γίνεται πιδ κοντά στη ζωή. Κι όμως δέ φαίνεται να τὸ κατάφερε ο ίδιος να κάνει τη ζωή να του μιλήσει ξεθαρρα και πειστικά. Τὰ παλιά καλούπια τότε δένουν ακόμα κ' ενώ ή άπλη φορεσιά που δίνει της μούσας του να ψιλοντυθῇ μπορούσε να του χαρίσει δύναμη άμεση και συγκρατητή, όμως ή άπουσία της άληθινής συγκίνησης και κάποιου κυβερνήτη

λογισμού αφήνει την τέχνη του δίχως τόνο ξεχωριστό και δίχως ανεξάρτητη διοίκηση.

Ός τόσο μ' όλα τὰ ψεγάδια που καταλόγισα τὰ Νέα Ποιήματα μάς παρουσιάζουνε στίχους καλότερους από κείνους που κλωθογυρίζουνε καθημερινά και ποίηση που στέκει σιμά στη σωστή παράδοση της φιλολογίας μας.

Η 'Αγάπη.—Χ. Χρηστοβασίλη.—'Αθήνα. Τυπογρ. Η. Πετράκου.

Τριλογία δημοτικών τραγουδιών πάνω στο θέμα της αγάπης—δ άντρεωμένος, ή άνεραστη κ' ή Μεγάλη 'Ιδέα. Στο τελευταίο ποίημα άνακατώνεται κι ο πατριωτισμός με λαϊκοφάνταστες θύμησες της Πόλης.

Ο ποιητής φαίνεται να ξεσήκωσε τὰ τραγούδια του κατάσαρκα από τη δημοτική μας ποίηση και πολύ συχνά οι στίχοι του είναι παρμένοι σύκορμοι από τὸ στόμα του λαού. Τὸ σύστημα τούτο δίνει βέβαια πολλή άπλότητα και χάρη στην ποίησή του μά της βγάζει και κάθε πρωτοτυπία, τήνε ζαρώνει σ' αντιφέγγισμα δειλὸ του άληθινά έπικού τραγουδιού της κλέφτικης μούσας.

Τὰ θέματα είναι κι αυτά του ίδιου κύκλου γέννημα και γι' αυτό σέκουνε κάπως μονοκόματα κι αλύγιστα στην περπατησιά τους. Φαντάζομαι πως σε χέρια πιδ γενναία θά γίνονταν να ζωντανέψουνε με δυνατώτερο φύσημα και να φανερωθούνε σαν ιδιότεχνα κι αυτοζήσιμα έργα πλαστικού ποιητή. Της παράδοσης ή παράταιρα πιστή—θὰ έλεγα ίσως δουλική—προσκόνηση πνίγει τώρα κάθε άτομικότητα του τεχνίτη—τόσο που να θαμάζει κανείς πως μπορούσε να ξεχαστή σε τέτοιο βαθμό άφασίας.

Η αγάπη του κ. Χρηστοβασίλη για τὴ δημοτική ποίηση τὸν έφερε να μαζέψει και να ζουλήσει μέσα στα ποιήματά του κ' ένα σωρό περιστατικά που αν και πολύτιμα για τὸν έθνολόγο καταντούνε βαρὺ φόρτωμα για τὸν τεχνίτη που τὰ ζαλώνει τόσο άφρόντιστα στη ράχη του. Και φέρνω παράδειγμα τὸ μέρος όπου πηγαίνει ο Γιάννος να βρῇ τὴ Γούφτισσα κι άρχίζει κείνη τις μαντολογίες τις άτελείωτες γύρω στην όβριρα της. Ο ποιητής όμολογεί πως δοκίμασε να μάς δώσει όσο γίνεται πιδ πλείο καταλόγο της λαϊκής μαγολογίας μά θαρρῶ πως έκανε λάθος να μὴν ξεδιαλέξει για τὸ ποίημά του μερικά μόνο—τὰ πιδ χτυπητά, τὰ

πιδ χαραχτηριστικά—ξορκίσματα που συνηθίζουν οι γούφτισσες και ν' αφήσει στο φιλόλογο τὸ χρέος να καταγράψει και τ' άλλα τὰ παραπανιστά. Έτσι έδειξε πως δέν είναι κύριος της τέχνης του μά πως έκείνη τότε ξεπαίρνει θέλαά του και τότε ξεστρατώνει σ' άσυλλόγιστες πολυλογίες κι άσυνάχμοστα λιανοτράγουδα.

Αν όμως αυτό τὸ βιβλίο τὸ ξετάσουμε από ψηλά πρέπει να όμολογήσουμε πως έχει αξία—όχι τόσο για τὴν τέχνη του που είναι μάλλον πρωτόγονη κι άρκετά μιμητική—μά γιατί δείχνει άγάπη της δημοτικής ποίησης και μελέτη της ζωής του λαού. Έκεί βρίσκεται ή ρίζα κάθε γερῆς φιλολογίας κι από κεί θά φυτρώσουν άργότερα τὰ μεγάλα έργα της πρωτότυπης λογοτεχνίας. Τέτοια βιβλία τάν την 'Αγάπη άνοίγουνε και τοιμάζουνε τὸ δρόμο για ψηλότερες φιλοδοξίες και γι' αυτό πρέπει να τὰ δεχόμαστε με χαρά και να τὰ διαβάσουμε δίχως να πολυαφίνουμε τὴν φιλολογητέρα κριτική μας να τὰ βασανίζει περισσότερο άπ' ό,τι χρειάζεται κ' είναι λογικό.

Kerachi 4 'Απρίλη 1906.

ΕΡΜΟΝΑΣ

ΑΙΟ ΤΟΝ ΚΟΣΜΟ ΤΟΥ ΣΑΛΟΝΙΟΥ

ΣΚΕΨΟΥΛΕΣ

Μ' απογεματιανή προχτές σ' έν' από τὰ καλύτερα στίτια μας. Η σπιτονοικοκυρά καθισμένη κοντά μου, κ' ή θυγατέρα της, μια πολύ χαριτωμένη νέα, έτοιμάζε στα φλυτζάνια τὸ τσάι. Ένα χαμόγελο, ποῦδειχνε τὴν έσωτερικιά της ψυχῆς εύχαρίστηση, πλανιόντανε στο πρόσωπο της μητέρας, που περήφανη για τὴν κόρη της μ' ένα μικρὸ κίνημα τῶν ματιῶν, που έστρέφονταν από μένα σε κείνη, μουλεγε να τὴν καμαρώσω, να τὴ θαμάσω κ' έγώ.

Αμφιβολία δέν είναι, πως με μεγαλύτερη χάρη και μεγαλύτερη τάξη τὸ τσάι τ' απογεματιανό, που κατάστησε όχι πιδ συνήθεια, μά νόμος, στη Ρωμηάικη άριστοκρατία, δέ θά μπορούσε να προσφερθῇ.

Δέν τὴν καμαρώσα όμως τὴ νέα με τὴν άντατροφή του σαλονιού, γιατί τὴ λυπήθηκα. Η φιλοδοξία της μητέρας της σταματοῦσε κεί. Να φιγουράρει σ' ένα σαλόνι, να ξέρη με γούστο να ντυθῇ, να

πως τυχόν κουβαλοῦσαν τὴν καθεμιά, και πολλές στήλες από μνήματα μπήκανε μέσα και μάρμαρα πελεκημένα. Γιατί άνοιξαν τὸν καστρόγυρο πιδ πλατύ από τὴ γραμμή της χώρας, κι' έτσι τρέχανε (58) δίχως να λυπώνται τίποτα, άξιζε ή όχι. Και τούς έπεισε ο Θεμιστοκλής ν' αποτελειώσουν και τὰ λοιπά κομάτια του Περαιά—γιατί είχε γίνει κάπια άρχη πρίν στις μέρες της προεδρείας του που προέδρεψε στην 'Αθήνα τὸν ένα του χρόνο (59)—φρονώντας πως είταν κατάλληλο τὸ μέρος με τὰ τρία του φυσικά λιμάνια και πως, ά θέλανε δύναμη, καλύτερο τίποτα δέν είχε παρὰ να γίνουνε (60) ναφτικοί. Γιατί τὸ να προσκολληθούνε στη θάλασσα ο Θεμιστοκλής τούς τὸ εἶπε πρώτος, κι' άμέσως τούς όργάνιζε τὴν κυριαρχία. Κι' είχαν άρχίσει τότες σύμφωνα με τὴ γνώμη του να χτίζουν του τειχιού τὸ πάχος όπως τὸ βλέπεις ακόμα τώρα σε μερικά μέρη γύρω στὸν Περαιά—όπου διὸ άμάξια άντίστηθα διαβαίνουν έρκολα (61)—δίχως να βάζουνε μέσα μήτε χα-

(58) κινούντες ήπειγοντο=έπειγόμενοι έκίνουν.

(59) κατ' ένιαυτόν. Αφτὸ θά πεί άκάθε χρόνο Γράψι ένιαυτόν. Πρ6. 4, 118 αἱ σπονδαί ένιαυτόν έδονται κτλ.

(60) γεγεννημένους. Νομίζω γιγνομένους.

(61) τούς λίθους έπλήγον. Χιλασμένα.

λίκια μήτε λάσπη παρὰ άραδιάζοντας κοτρώνες μεγάλες κοτρές (62) τετράγωνα και δεμένες άπ' όσω με σίδερο και με μολύβι τὸ ύψος πάλι τὸ λογάριζε να γίνει πιδ διπλὸ παρ' ό,τι τέλος κατορθώθη. Γιατί ήθελε τόσο του τειχιού τὸ μέγεθος και τὸ πάχος που να μὴν τὸ άγγίζει έχτρικιά προσβολή, κι' είχε τὴν ιδέα πως θά σώνει μικρὴ φρουρά από άντρες τούς πιδ άχρηστους, και πως οι άλλοι θά παγαίνουν με τὰ καράβια (63).

Οι 'Αθηναίοι λοιπόν έτσι τειχίστηκαν και φρόντισαν κάθε τους άλλο όργανισμό έφτὺς μόλις έφυγαν οι Μήδοι.

(62) έντομη. Ο Herwerden σωστά τομή.

(63) τὰ λόγια τας γὰρ ναυσι ως στὸ άνθίστασθαι είναι ξένα. 'Ισως μέλιστα τὸ νόημα από τὸ άνθρώπων τε.

ΑΙΟ ΤΑ ΔΡΑΜΑΤΑ ΤΗΣ ΖΩΗΣ

α') Ο ΠΑΡΑΣ

— Κοιμήτ' παιδί μ' και θά κνουμε μες κείνο που πρέπει... Σύρε πάνω, μωρή, μή με κνής να σκούζω, περδόμε ! Μπας και θ'άσ' άλλαργα και φοβέσαι ; να ! κίχ να κνής σ' άκουσα, καφερή. κ' ήτα !

Η Λενιώ μάζωξε τὰ σκουτιά της, άναψ' ένα λυχνάρι κι άνέβηκε στ' άνώγι. μουρμουρίζοντας και γεννατωμένη σε λίγο ή γριά έστρωσε τὴν άντρομίδα της στὴν ψάθα και ζαπλώθηκε, με τὸ πάπλωμα τυλιγμένη. Απ' τὴ μισόκλειστη πόρτα ή κάμαρα του παλλικαριού φαίνότανε πάντα φωτισμένη, σημάδι πως ακόμα κι αυτό δέν είχε πλαγιάσει πιδ και πιδ γαργαλίζανε ταύτια της κάτι ψιψυρίσματα, σά να παρμιλούσε μοναχό του, και κάτι μεταλλικά κουδουνίσματα, σά να μετροῦσε παράδες. Του κά-

*) Η άρχή του στὸ παραμένο φύλλο.

περιποιηθῇ τὸν κόσμον, νᾶναι γλυκιά κι' ὀμιλητικιά με' δλους καὶ τίποτες ἄλλο δὲν ὀνειρεύονταν, κανένα ἄλλο ἰδανικό, κανέναν ἄλλον πόθον. Κι' ὅμως ποῖός ξέρεῖ τί θησαυροὺς ψυχῆς καὶ νοῦ νὰ κλειούσε μέσα του τὸ χαριτωμένο κείνο κορμάκι, ποῦ τίποτες ἄλλο δὲ χρειάζονταν γιὰ νὰ φανοῦν παρὰ μίαν ἀληθινὴ καὶ συστηματικὰ καλλιέργειαν!

Ἡ νιά δὲν εἶναι πλούσια, θυγατέρα καλοπλερωμένου ὑπάλληλου καὶ συλλογίστηκα, ποῦ ἂν ἄνθρωπος τίμιος καὶ ἐργατικός με' ἀσφαλισμένο μέλλον, με' ἀγνότητα καρδιάς, ὅχι ὅμως ἄνθρωπος τοῦ σαλονιοῦ, τὴν ἀγαπήσῃ καὶ θελήσῃ μαζί της νὰ ἐνώσῃ τὸ θόρυβο τῶν σαλονίων, θὰ τὸν θελήσῃ τάχα ἡ νέα; Ὁχι βέβαια, γιατί ἐκεῖνος δὲν ἔχει τὴν ψευτικὴ μάταιη καὶ ἀνόητη ἀνατροφή σαλονιοῦ, ἐπιφάνεια χωρὶς βάθος, ὅταν ἀπὸ τίποτος ἄλλο δὲ συντροφεύεται.

Κι' ἂν πάλι σὲ στιγμὴ ἐνθουσιασμοῦ, ἢ ἂν οἱ περιστάσεις τὸ θελήσουν, ἀποφασίσῃ νὰ περάσῃ τὴ ζωὴ της μαζί του μακριὰ ἀπὸ τὰ σαλόνια, ποῦ καὶ μόνο τὴν ἐπείσαν, πῶς βρίσκεται ἡ εὐτυχία—με' τὴν ἀνατροφή ποῦ τῆς ἔδωσαν—θὰ μαραθῇ σὰ λουλούδι βγαλμένο ἀπὸ τὸ θερμοκήπι του, θὰ μαραθῇ με' τὴ θύμωσιν τῆς περασμένης τῆς ζωῆς καὶ τὸν πόθον νὰ τὴ ξαναζήσῃ.

Καὶ με' τὴν ἀλαφρότη—χαλαρηστικὸν κάθε τέτοιαν ἀνατροφῆς—θὰ διώξῃ ἀπὸ κεντὰ της τὴν πραγματικὴν εὐτυχία, γυρεύοντας φανταστικὰ τέτοια στὸν κόσμον τοῦ σαλονιοῦ.

Καὶ τὰ χρόνια θὰ περνᾶν, χωρὶς τίποτες νὰ τὰ ὁμορφύνῃ, χωρὶς κανέναν πόθον εὐγενικὸν ἔξω καλλιεργημένου μυαλοῦ, χωρὶς κανένα ἰδανικό, ἀφίνοντας πίσω τους τὸ ἄδειο τῆς ψευτικῆς καὶ χωρὶς νόημα ζωῆς.

Καὶ τὰ χρόνια θὰ περνᾶν, γιατί καὶ οἱ νέοι με' τὸ μικρόβιον τοῦ σαλονιοῦ θὰ ζήτῃν προίκα, δὲ θὰ μποροῦν μακριὰ ἀπὸ τὰ σαλόνια νὰ ζήσουν, καὶ τὰ σαλόνια θέλουσιν χρῆμα.

Καὶ τὰ χρόνια θὰ περνᾶν καὶ μαζί μ' αὐτὰ τὰ ὀνειράτα τῆς ζωῆς καὶ οἱ γλυκαπότες καὶ στὸ ζῶπνημα τὸ τρομερὸ τῆς πλάνης, πόσο μάταιο τ' ὄνειρο θὰ φανῇ με' τὴ θύμωσιν τῆς ψευτικῆς καὶ τοῦ ἄδειου τῆς περασμένης ζωῆς!

Γι' αὐτὸ τὴν λυπήθηκα καὶ δὲν τὴν καμάρωσα καθόλου τὴ νέα με' τὴν ἀνατροφή σαλονιοῦ, γιατί ὅπως ὁ ἀχνὸς τοῦ τσατοῦ, ποῦ με' τόση γλύκα καὶ χάρις ἤξερε νὰ προσφέρει, ἔτσι ἔβλεπα με' πόνο ψυχῆς νὰ χάνεται γι' αὐτὴ στὸν κόσμον τοῦ ἐπιπόλαιου ἢ εὐτυχία.

ΕΙΡΗΝΗ Α. ΔΕΝΤΡΙΝΟΥ

κου ἢ γιὰ σφαλνοῦσε τὰ μάτια της, διψασμένη γιὰ ὕπνον, τὸ μόνο γιαιτικό τῆς λύπης καὶ τῆς κούρασος· ὁ ὕπνος δὲν ἐρχόταν· ἔπεσε δίπλα, νὰ μὴ βλέπῃ τὸ φῶς, ἔλλαξε τὴν μαξιλαριὸν τῆς θέσῃ, ξεσκεπασε τὸ κεφάλι της, νὰ μὴ στεναχωριέται, με' τοῦ κάκου! Ὑπνος δὲν τὴν ἐπείαν· χιλιάδες κορμί καὶ ψῦλλοι, θαρρεῖς, τῆς ριχτήκανε καὶ τὴν κάνανε νὰ ξιέται σὰν ψωριασμένη· στὸ τέλος ἀνασηκώθηκε, στερόχτηκε στὸν ἄγκωνά της καὶ ἄλλα τῶν ἄλλῶ σκεβότανε ταῦτιά της βουίζανε, σὰ νῆχε πάρει τὸ νῖνο· ἀπ' τὴ διπλανὴν κάμαρα ἔκνοιγε πάντα τὸ φῶς καὶ ἄκουγε τὰ μουρμουρητὰ τοῦ ξένου καὶ τὰ κουνισμάτα· ἔσκυψε περίεργα στὴ χαραμάδα τῆςμισοκλεισμένης πόρτας καὶ παραμόνευε νὰ δῇ τί κάνει· εἴτανε καθισμένος στὸ κρεβάτι του καὶ ἀπ' τὴν ἀνοιχτὴν βαλίτζα ἔβγαζε πασάδες καὶ τίς τύλιγε σὲ φουσεκία· πρόσεξε καλύτερα· δὲν εἴτανε δεκαρολογήματα οἱ πασάδες του, λαμπροκοπούσανε στὰ χέρια του καὶ ἀστράφτανε σὰ λίρες· μωρὲ λίρες μετροῦσε καὶ γι' αὐτὸ κουνδούνιζαν!.. Σὲ λίγο μοίρασε τὰ φουσεκία σὲ δυὸ σωροὺς, τοὺς ἔβαλε σὲ χωριστὲς θέσεις τῆς βαλίτζας, καὶ ἄρχισε νὰ μετράῃ χαρτιά, κατοστάκια, ἴσως καὶ πεντακοστάκια... Βιδὸς δλόκληρο διάβαινε μπρὸς στὰ πεινασμένα, τὰ γουρλωμένα γιὰ παρὰ μάτια της... Μπρὲ τὸν ἀθεόφοβο! αὐτὸς δ

Ο ΝΟΥΜΑΣ

ΒΓΑΙΝΕΙ ΚΑΘΕ ΚΥΡΙΑΚΗ

ΣΥΝΤΡΟΜΗ

Γιὰ τὴν Ἑλλάδα Δρ. 10.—Γιὰ τὸ ἔξωτε-
ρικό φρ. χρ. 10
20 λεφτὰ τὸ φύλλο λεφτὰ 20

ΒΡΙΣΚΕΤΑΙ: Στὰ κδόκια τῆς Πλατείας Συντάγματος, Ὁμόνοιας, Ὑπουργείου Οἰκονομικῶν, Σταθμοῦ Τροχιόδρομου (Ὁφθαλμιατρεῖο), Σταθμοῦ ὑπόγειου Σιδηρόδρομου (Ὁμόνοια), στὸ καπνοπωλεῖο Μανωλακάκη (Πλατεία Στουρνάρα, Ἐξάρχεια) στὰ βιβλιοπωλεῖα «Ἑστίας» Γ. Κολάρου καὶ Σακέτου (ὁδὸς Σταθίου, ἀντικρὺ στὴ Βουλὴ).

Ἡ συντρομὴ πληρώνεται μπροστὰ καὶ εἶναι ἐνός χρόνου πάντα.

ΦΑΙΝΟΜΕΝΑ

Κ Α Ι

ΠΡΑΜΑΤΑ

ΚΑΜΙΑ

ἀνάγκη δὲν εἴτανε νὰ γράψῃ ὁ κ. Λάμπρος τὸ λόγο ποῦ ἀπάγγειλε ὁ Διάδοχος στὸ Στάδιο, οὔτε πάλι ὁ Παλαμᾶς ἢ κανέναν ἄλλον ἀπὸ τοὺς κύριους ποῦ ἀνάφερε ἡ «Ἀκρόπολις» σ' ἓνα ἀπὸ τὰ τελευταῖα φύλλα της. Τὰ λόγια ποῦ εἶπε ὁ Διάδοχος μποροῦσε ἀξιόλογα νὰ τὰ γράψῃ ὁ ἴδιος, γιατί σὲ μὴ τέτια γιορτὴ ὅλοι περιμέναμε νὰκούσουμε, ὅχι τί ἰδέες ἔχει ὁ κ. Λάμπρος ἢ ὁποιοσδήποτε ἄλλος κύριος, ἀλλὰ τί ἰδέες ἔχει ἡ Α. Υ. ὁ αὐριανὸς Βασιλεὺς μας, καὶ πῶς θὰ μᾶς τίς πεί.

Ζήτημα καθαρῆς καὶ δημοτικῆς δὲν ἀνοίγουμε σ' αὐτὴ τὴν περίστασιν. Βέβαια θάταν ὑπέροχο σὲ μὴ τέτια μεγάλῃ συγκυρίᾳ καὶ μπροστὰ σὲ χιλιάδες κόσμον δικούς μας καὶ ξένους, μπροστὰ σ' ὅλο τὸν κόσμον, ἀφοῦ ὅλος ὁ κόσμος ἀντιπροσωπευότανε τὴν περασμένη Κυριακὴν στὸ Στάδιο, νὰ μιληθεῖ, καὶ ἀπὸ ἐπίσημα μάλιστα χεῖλη, ἡ ζωντανή, ἡ ἐθνικὴ μας

γλώσσα, καὶ θὰ γινότανε ὁ πρῶτος Ὀλυμπιονίκης Ἐκεῖνος ποῦ θὰ νικούσε μέσα στὸ Στάδιο τὴν Πρόληψιν· θάταν ὑπέροχο αὐτὸ, μὰ τὸ ξέροντε πῶς γιὰ τέτιες παληκαριές εἶναι νωρὶς ἀκόμα καὶ πῶς ἡ δάφνη ποῦ θὰν τίς στεφανώσῃ δὲ φύτρωσε.

Αὐτὸ ὅμως ποῦ ζητᾶμε δὲν εἶναι κανένα τόσο μεγάλο καὶ τόσο ἀκατόρθωτο, νὰ λείπουνε δηλ. σὲ τέτιες περιστάσεις οἱ μεσάζοντες καὶ νὰ μιλάει ὁ καθένας ὅπως ξέρεῖ καὶ ὅπως μπορεῖ. Ἐχουμε τὴν πεποίθησιν πῶς ἡ Α. Υ. μποροῦσε νὰ μᾶς πεί καλύτερα καὶ μεσιώτερα λόγια, ὅσο καὶ ἂν λείπανε ἀπὸ τὰ λόγια τοῦ τὰ ρητορικὰ ἀνθ' τοῦ κ. Λάμπρου.

ΟΛΕΣ

τίς τόσες καὶ τόσες ἀνόητες ἐπιγραφές, τίς Λατινογαλλικὲς καὶ τίς ἀρχαιομακαρονικὲς, ποῦ κρέμασε ἡ Ἐπιτροπὴ τῶν ἀγώνων, δίχως νὰ κρεμαστῇ καὶ ἡ ἴδια, στὴν ὁδὸ Φιλελλήνων, ἦρθε νὰν τίς ἐξαγνίσει: μὴ φωτεινὴ ἐπιγραφή, νὰν τὴν ποῦμε, ποῦ ἔλαμψε στοὺς δρόμους στὴ φωτεινὴ πομπὴ τῆς Δευτέρας.

Ἡ ἐπιγραφή, στολισμένη με' τὸ στίχον τοῦ Σολωμοῦ

Ὅλα γύρω σου εἶναι φῶς,

ἔδειχνε ὀλοφάνερα πῶς ἀνάμεσα στοὺς τόσους ἄρμολιους τῆς Ἐπιτροπῆς βρέθηκε καὶ ἓνας χριστιανὸς ἀναρμόδιος ποῦ θυμῆθηκε πῶς ὑπάρχει καὶ ζωντανὴ Ἑλλάδα ἢ ὅποια μποροῦσε νὰ μᾶς δώσει, ἂν ὅχι τίποτ' ἄλλο, τουλάχιστο κατάλληλες ἐπιγραφές νὰ σκεπάζουν τὰ «ἐνέγησαν τὰ Στάδια» τὰ «εὐγυνάζεσθαι» τὰ «au revoir» τὰ «gloria victis» τὰ «τὴν Ἑλλάδα καλλύνετε» καὶ τᾶλλα τὰ παρόμοια μασκαράλῃα.

Ὁ ἀναρμόδιος αὐτὸς ἀξίζει νὰ φορεῖται στο κεφάλι του περήφανα τὸ στεφάνι τοῦ Ὀλυμπιονίκου.

ΦΟΒΕΡΟΣ

αὐτὸς ὁ κ. Νεγρεπόντης τῆς Ἐπιτροπῆς, ὁ Ἀρχοντας καὶ ὁ Ἀφέντης τοῦ Σταδίου! Δὲν ἤθελε, λέει, νὰ φέρῃ τοὺς Κρητικούς νὰ παρελάσουνε μαζί με' τοὺς ἄλλους ἀγωνιστὰς, γιατί φοροῦσανε... βράκες!

Καὶ εἶπε ὁ Ἀρχων·

— Μὰ πῶς θὰ παρελάσουν καὶ οἱ Κρητικοὶ με' τίς βράκες; Θὰν τοὺς ἴδων οἱ ξένοι καὶ ὁ ἄλλος κά-

φαλατὰς εἴτανε μυριόπλουτος, με' ταξίδευσ με' παλιγαϊδούρι καὶ φοροῦσε κάτι παλιοφορέματα καὶ δὲ βάσταξ' ἡ ψυχὴ του νὰ τῆς δώσῃ πάρα πάνω πὸ τὸ πεντάριον, σωστός Οὐδερὸς, ὁ τζαναπέτης! Ποῖός ξέρεῖ με' τί κατεργαριές, με' τί κλεψίς καὶ ἀδικίες ἔκανε τόσο νιὸς αὐτὰ τὰ χρήματα· ἔτσι εὐκολὰ γίνονται σήμερις οἱ περιουσίες; ἔχτος ἂν βρῆκε κανένα κεμερί!—Αὐτὰ συλλογίζονταν ἡ γριά, ὅσο τὴ γαργάλιζε τὸ κουνδούνισμα τῶν λιρῶν, καὶ στριφογυροῦς ἡ ματιά της ἀγρία καὶ συμμάζωνε τᾶσκημο καὶ σουφρωμένο της μούτσουνο, σὰν ἀγριόγατα ποῦ τοιμαζότανε νὰ χυμῇ. Εἶχεσε καὶ τὰ ἡμέρα, τὰ γλυκὰ λογάκια τοῦ νιοῦ καὶ τὰ εὐγενικά του φερσίμματα καὶ τὴν ὑπόσκησιν ποῦ τῆς ἔδωκε νὰ φροντίσῃ γιὰ τὸ κορίτσι... Ἀχ! Ὅσο δὲ γιὰ ὑποσχέσεις οὔλοι φαίνονται πλούσιοι καὶ σοὺ τάζουνε τοῦ πουλιῦ τὸ γάλα! Πόσες φορὲς δὲ βρέθηκε ἀνοιχτὴ γιὰ νὰ δώσῃ μπιστοτόνην σ' ἀλλοτρίων ὑποσχέσεις, πόσες φορὲς γιὰ νᾶναι μωρόπιστη δὲ θυμῆθηκε καὶ αὐτὴ τὴν παροιμία: Ὅποιος ζῇ ἐλπίζοντας, πεθαίνει χάσκοντας! Δὲν τῆς ἔφτανε ἡ καταντία της, μόν' ἦρθε τώρα καὶ αὐτὸς ὁ συχαμένος νὰ τὴν πουλήσῃ γιὰ πράσινο χαδιάρ· σὰν εἶχε καρδιά καὶ στ' ἀλήθεια τὴ λυπότανε, μποροῦσε νὰ τῆς πῇ ξεκάθαρα: μὴν κλαῖς, γερόντισα, μὴ χολοσκάνεις καὶ ἐγὼ θὰ σοῦ

παντρέψω τὸ κορίτσι, γιὰ τὴν ψυχὴ τοῦ πατέρα μου! Ἀμὲ τί! ἔχει τόσους παράδες, ὁ ἀθεόφοβος, καὶ θὰ φτώχευε με' κᾶνα δυὸ χιλιάδες λιγότερο; Δὲ βαριέσαι, τρελλή! Καλέ, χωρὶς ἄλλο θάναυ κανέναν μασκαρά, κανέναν Ὀδερὸς τετραπέρατος, ποῦ ποῖός ξέρεῖ με' τί σκοπὸ μπῆκε στὸ σπῖτι της· δὲν εἶδες, καλέ, με' τί τρόπο κοίταξε τὸ κορίτσι, πῶς τοῦ χαμογελοῦσε, τί κουροφέξαλα μπρὸς του σαλιάρει; Δυστυχία σου, κακομοίρη! Φτωχιά εἶναι μᾶχει καθαρὸ τὸ κούτελο καὶ ἀτιμο ψωμί δὲ θὰ φᾶνε τὰ παιδιά της!

Τὸ παλλικάρι ἔβαλε πάλι τοὺς παράδες στὴ βαλίτζα του, σημείωσε κάτι σ' ἓνα χαρτοφυλάκι καὶ ἄρχισε νὰ γδύνεται· ὕστερις ἔκανε τὸ σταυρὸ του, ψιψυρίζοντας κάτι σὰν προσευκὴ, ἔσβυσε τὸ λυχναρί καὶ κουκουλώθηκε στὸ κρεβάτι του. Ἡ γριά, γερμὴν πάντα στὸν ἄγκωνά της, ἔκλυουθε νὰ παραμονεύῃ ἀναβ' ἀκόμα τὸ τζάκι, τὰ ξύλα τρίζοντας ποῦ καὶ ποῦ σπιθοβολοῦσανε καὶ ξαφνικὲς ἀνάλαμψες ἀγνοφωτίζανε τὸ κρεβάτι. Ἡ προσευκὴ τοῦ παιδιοῦ εἶχε μερώσῃ γιὰ μὴ στιγμὴ τὴ γριά καὶ ἀνθρωπινώτερες σκέψεις τῆς ἔφερε στὸ θολωμένο μυαλό της—Ὁ δόλιος, συλλογίστηκε, δὲν ἔχασε καὶ ποῦ πῆγε τὴν πίστη του! ποῖός ξέρεῖ, πάλι, μὴν εἶναι καὶ καλὸς, μὴν κέρδιζε τοὺς παράδες με'

σμος και θα πούν πως στους αγώνες λαβαίνουν με-
ρος και... χωριάτες!

Μωρέ, παιδί τό σκασμένο! Κι όμως θάν τόνωσε
κι ο κ. "Αρχων πως οι Κρητικές βράκες τήν Κυρια-
κή στο Στάδιο εΐτανε περισσότερο φιγουράτες από
τήν ψηλοκαπελαδούρα του. Όσο για τή συγκίνηση
πιά και τόν ένθουσιασμό που φέρανε, δέ λέμε τίποτα.

Η ΜΑΚΕΔΟΝΙΚΗ

μουσική—τό συγκινητικώτερο και τ' όμορφώτερο στο-
λίδι του Σταδίου τή μέρα που άρχινήσανε οι άγω-
νες! Όποιος σκέφτηκε νάν τή φέρεϊ εδω θάναι όχι
μόνο άληθινός πατριώτης μά κι άληθινός ποιητής.

Όπως στεκόντουσαν οι Μακεδόνες μουσικοί με
τά κόκκινα φέσια τους εκεί, σιμά στα Προπύλαια,
ξέχωρα από τις άλλες μουσικές κι από τόν άλλο κό-
σμο, θυμίζανε τή σκληρωμένη πατρίδα— και τή θυ-
μίζανε ακόμα περισσότερο και με τό μάρος που παίζα-
νε, τό ήσυχο και κάπως λυπητερό, που σε συγκι-
νούσε άντί νά σ' ένθουσιάζει.

Γι' αυτό μόλις άρχίνηζε νά παίζει ή Μακεδο-
νική μουσική άρχίζανε άμέσως τά χειροκροτήματα,
μά και τά μάτια δέ μένανε όλωσδιόλου στεγνά.

Η ΕΠΙΤΡΟΠΗ

για τους Όλυμπιακούς αγώνες δούλεψε σκυλήσια και
της αξίζει ένας μεγάλος μεγάλος έπαινος! αυτό τό
μολογάει όλος ο κόσμος, κ' οι ξένοι ακόμα, εζέν από
τήν «Έσπερινή» που της ρήχτηκε στα γιομάτα...
για πατριωτικούς λόγους πάντοτε.

Ούτε αξίζει νάν της καταλογήσει κανείς μερικά
παράτραγούδα, άπαραίτητα σε τέτοιες φούριες, που
γενήκανε με τά εισιτήρια. Όσοι έχουνε μεγαλύτερες
αξιώσεις απ' αυτήν αποδείχνουν πως παίρνουν τά μέ-
λη της όχι πιά γι' άθρώπους αλλά για Θεούς. Αυ-
τή 'ναι ή άλήθεια.

ΤΟ ΕΠΙΣΗΜΟ

θέατρό μας, τό Βασιλικό, άποφάσισε νά δείξει στους
ξένους πως οι σημερινοί Ρωμιοί δέν έχουνε γλώσσα,
και γι' αυτό τους παρουσιάζει τόν «Οιδίποδα Τύ-
ραννον» στο άρχαιο, τή «Δούκισσα των Άθηνών» σε
Ραγκαβίδικη διάλεχτο, που κάθε άλλο παρά γλώσ-
σα μπορεί νάν τήν πει κανείς, και τή «Φαύστα»

στού Βερναρδάκη σε μία ύπερκαθαρεύουσα που δέν
τή μιλήσανε άθρώπινα χείλια.

Κ' οι ξένοι, που άλλη γλώσσα θάκούνε νά μι-
λιέται στην πόλη κι άλλες γλώσσες θάκούσουνε στο
θέατρο θά γελάνε και μ' όλο τους τό δίκιο μαζί
μας που δέν ξέρουμε τί μας γίνεται.

Θά μας δικαιολογήσουνε μόνο άν τους πούμε πως
διορίστηκε, τώρα τελευταία, για τους αγώνες βέ-
βαια, ο κ. Βλάχος διευθυντής στο Βασιλικό θέατρο
και τους ζηγήσουμε τί είδος φιλολογικής Βλάχος
είναι αυτός ο σεβαστός κύριος.

ΝΗΣΙΩΤΙΚΑ ΔΙΗΓΗΜΑΤΑ

Ο ΚΟΥΤΣΑΒΛΟΣ

Έθρασσανόυσε ο σοροκολεβάντες με άμέτρητων
άρκουδιών μουγκριτά. Στόν κόρφο μήτε παννί'οί ά-
φροί στα μανιασμένα κύματα και μόνο οι άφροί τί-
τις άλλο. Τό βαπόρι δέν είχε ξεμυτίσει. Θάραζε κά-
που χωρίς άλλο δέ θάρθει. Τά καηκάκια κ' οι βάρ-
κες έκαναν τό ξύλινο τους άκρογιαλινό χωριουδάκι
εδω και τρεις ώρες· όλες τις έτραβήζανε κάμπουσες
όργιες δζω και λαχανιασμένοι, λές, ψαράδες και
βαρκάρηδες έκοιτάζανε μέσ' από τά τζαμόφυλλα
των μαγαζιώνε τάπιστο τό θεριό νάφροκοπή ή αλ-
λόφρενο, τό λυσασμένο σάντικρινά άκρογιαλία και
νά ρυάξη πηδώντας με τά δυνατά του στα βράχια
και στις άμμουδιές του νησιού, και δαγκάνοντας τά
βότσαλα και τάπολίθαρα των ραχώνε, νά φτύνη σω-
ρους τά χαλίκια και τά φύκια και πάλι τά φύκια
και τους άφρους άπάνου στην άκρογιαλιά, σάν δέν
έμπόραγε νά κομματιάση, νά καταπιή με μία του
ρουφησιά μήτ'ένα από τά τόσα πλεούμενά τους, που
τραβηγμένα στη στεργιά έλεγε, πως τό περιφο-
νούσανε δείχνοντάς του τις πρύμες άκούνητα.

*

«Άξαφν' άκούγεται μία σαλαή κατά τό λιμα-
νάκι, τό μώλο του νησιού. Άντρες και παιδιά, ναύ-
τες και ναυτόπουλα, κάμποσοί τους είχανε μαζω-
χτεί στο καθάκι τό δεξί· μία τότε φωνή άκούστηκε·

Τό πλεούμενο καλύδι! Βρέ τό σκυλί τό ά-
πιστο! Τόνε καταπόντισε!

Και με τήν όψη, σάν κερί, ούλοι τους μάτια γε-
νομένοι, έκοιτάζαν καταμεσής του μπογαζιού τό
βαρκάκι.

Με τό φλοκάκι του κουρελιασμένο και δυό κου-
πιά νάνεδοκατεβαίνουν στις κορφές του κυμάτου· νά
χάνεται στη στιγμή ανάμεσα σε πελώρια κι άγριεμ-
μένα του σοροκολεβάντη κύματα· λές όλη του ή
άγριμιά κ' ή μάνητα, πως έπεσαν γύρω καταπάνω
του. Κι όμως νά το έσκαμπανέβαινε, έχοροπήδαγε,
κυλούσε, έβυθιζότανε ή άφρόπλεε τό βαρκάκι τό κα-
κόμοιρο! Τά δυό κουπάκια του όλόένα άνεδοκατέ-
βαιναν, και νά το τώρα τό μαύρο κορμί του Κού-
τσαβλου σε κάθε άνέβασμα των κουπιών και της
βαρκούλας έφαινότανε, σάν όρνιου κεφαλή στα κύ-
ματα που τό κορμί του εΐτανε τό ίδιο τό πλεού-
μενο και ποδάρι του τά δυό κουπιά, με τις φτερου-
γές του βαρεμένες κι άδύνατο νά τό φτερώσουν... Μά
όλοι τόλεγαν τώρα πετούμενο θεριό...

Κι όλοι από τό καθάκι τουγενεφαν με τις μαν-
τjλες και τά φέσια κι άλλοι με χέρια, με φωνές ό-
πως μπορούσαν:

— Κουράγιο, Κούτσαβλε! και τώσωσε τό κα-
λυδάκι σου!

*

Θά εΐτανε πάνου από πνήντα παιδόπουλα κι
άλλοι τόσοι άντρες σάκρογιαλί του άη—Μάμα.
Όλη ή άμμουδιά γιομάτη φύκια· στρώμα πυκνό·
κι ό,τι από τό βυθό ήθελες ξερασμένο στής άμμουδιάς
τήν ποδιά τήν μυριστοαλκαωμένη. Έκεί τήδωνε
τόρα ο Κούτσαβλος. Τό καλυδάκι του έσώθηκε· χω-
ρίς άλλο τή γλύτωσε.

Τρεχάτοί τους όλοι με φωνές, ζήτω, χοροπη-
δήματα, παλαμάκια, ξεφωνητά χαράς και θαυμασμού
τόνε δεχτήκανε. Και πήραν τό βαρκάκι, τό πλεού-
μενο καλύδι, καμμία είκοσαριά γυμνοπόδαροι στις
χερούκλές τους μ' όλανε τόν Κούτσαβλο—ψυχή και
σώμα— και σε δυό στιγμές τους άπιθώσανε στο μα-
λακό στρωσίδι των φυκιώνε του γιαλού.

Κι όλοι τους έράπαζνε τό νοικοκύρη στα χέρια·
κι άλλοι τόν έφιλούσανε και τότε τραγουδούσανε,
σάν μεθυσμένοι από κάποια χαρά τους· μά πιότερο
από έκανε θαυμασμό, που τούπρεπε νά είπούμε τήν
άλήθεια όχι μόνο από τόσους, τόσους, τόσο πολύ λί-
γους, τους πιότερους παιδιά... Κ' άλλοι τόν έκοιτα-
ζανε μ' ένα σαστισμένο γέλι, ίσως οι ζηλιάρηδες.
Μά εγώ, που είμουν εκεί τόν έφίλησα στο μέτωπο κ'
έκλαψα χωρίς νά γελάσω, μήτε νά χαρώ· δέν ξέρω
τί αίστημα μ' έκυριέψε.

— Βρέ παιδιά· πούς έχει σπέρτα, τί μούγιναν
μούσκεμα. Ά, και δυό τρία τσιγάρα· μωρέ παιδιά·
λάσπη μου τον έκανε ο ήτιμος!

τόν ιδρωτά του... έχει μάννα κι άδερφές... καλότυ-
χες που τόν περιμένουνε! ο Θεός νά τους τόν χα-
ρίση! Έτσι θά περίμενα κ' εγώ τό γιό μου... Άλ-
λοι! τί μούκανε μένα ο Θεός τό παιδί μου; μήνα
δέν είμουν άξια νά τό καμαρώσω κ' εγώ, νάν τό
χαρώ; ποιανού νερό στη ζήση μου θόλωσα; ποιά
σαρακοστή χάλασα, ποιός φτωχός ήρθε στην πόρ-
τα μου χωρίς νά τόν έλεήσω; Άμε στην όργη! Πί-
σω τόν Ήλιο κι ακόμη μακρύτερα!.. Σά θυμήθηκε
τή δυστυχία της ή ευωδιά της προσευκής ξατμί-
στηκε· χύθηκε πάλε στην ψυχή της ο καπνός που
τήν έπνιξε, που της θόλωνε κάθε λογική και κρίση
και τήν παρόμοιαζε με θεριό άνήμερο, έτοιμο νάρ-
πάξη και νά ξεσκίση. Έτσι και στη βαρυχειμωνιά
λάμπει για μία στιγμή ο ήλιος και ζεσταίνει, μά
σε λίγο πυκνή μαυρίλα χύνεται και παγωνιά βα-
σιλεύει. Δέν έβλεπε πιά ή γριά τό χριστιανόπαιδο,
που πήγαινε πρόσχαρο στη φαμελιά του, πούχε χρέος
ισρό νά τό προστατέψη σά βρέθηκε στο σπίτι της·
έξχασε πως ή πρώτη χάρη της πατρίδας μας εΐ-
τανε πάντα του ξένου ή προστασία. Ένα μονάχα
ήξερε: πως κιτόννευε νά χάση τό σπίτι της και βίος
όλόκληρο βρισκότανε σιμά της—λίρες με ούρά!.. Κα-
λότυχη, τί θάκανε με δαύτες, πόσες τρούπες θάκλει-
νε! άντίο φτώχια! θά ξεχρεωνότανε, θά πάντρευε

τό κορίτσι της, θάνοιγε του γαμπρού μαγαζί, θά
θά... με τή μοιρά της θά μιλούσε! Έδω είναι
τόρα ο κόμπος: μπορούν τά λεφτά νά γενούνε δι-
κά της; πως; κρυφή άνατριχίλα πέρασε τό κορμί
της, σά νάπιασαν όχιά τά χέρια της· χτυπούσανε
τά μελίγγια της, σά ρολόι, και σπίθες πετούσαν
απ' τά ξαναμμένα μάτια της· φαρμάκι, θαρρείς,
τήν ποτίσανε— Παναγιά μου, μουρμούρισε, τί κακό
έπαθα ή δόλια; καλέ τείναι τούτα που μου κατε-
βαίνουνε στο κεφάλι μεσανυχτιάτικα; πίσω σ' έχω
Σατανά, τρισκατάρτε! — Έκανε τό σταυρό της,
σηκώθηκε και πετάχτηκε· δζω νά πάρη άγέρα, για-
τί πνιγότανε! Στ' άνοιγμα της πόρτας μ' όρμη
τή χτύπησε τό παγωμένο άγέρι, σά νά τήν μπά-
τοιζε· στάθηκε κεί στο κατώφλι για νά δροσίση τό
ξαναμμένο κεφάλι της· κοίταζε τό θολωμένο, κατα-
σκότεινο ούρανό, που της θύμιζε με τή θωριά του τή
σκοτεινιά της· μέσ' στο σκοτάδι ξάνοιγε του χιο-
νιού τις μπαμπακιές, που τρελλά όλούθε στριφογυ-
νούσανε, διάβαιναν γοργά μπρός στα μάτια της ή
πέφτανε πάνου της παιχιδιάρες κι άπιαστες λυώνα-
νε... άχ πως κι αυτές της θυμίζανε τις ψεύτικες
ελπίδες, τις χρυσές ελπίδες που συχνά στη σκοτει-
νιά της γλυκοχαράζανε, μ' άφαντες πάλι γίνονταν
σάν άπλωνε πάνου τους τό χέρι! Μés' στη βαθιά

καταχνιά, ψηλά στο κορφοβούνι π'άντικρύ της, σάν
κάστρο, ψηλονώτανε, ξεχώριζε θαμπά θαμπά της
έκκλησιές τά καντύλια, μ' άλλοίμονο! της ψυχής
της τή σκοτεινιά δέν μπορούσανε πιά νά φωτίσουνε!
Γύρω της τά δέντρα, έσκιοι ούρανοκατέβατοι, έσκιοι
που σαλεύανε, που δέρονταν, π' άγρια βογκούσαν
στο φρενιασμένο του βορριά φύσημα, παλεύανε, θαρ-
ρείς, σά δράκοι, ποιός νά τήν πρωταρπάξη... Πώς
καίγανε κατάξερα τά μάτια της! ποθούσε νά κλάψη,
μπάς και ξαλαφρώς ή φλογισμένη της ψυχή, μά
δέν τό κατώρθωνε. Εάφνου μέσ' στη σιγαλιά κατι
άγριο, χλιβερό, στο βουνό άντιλάλησε, σάν ούρλιασμα
σκύλου, και κρυφή άνατριχίλα τό κορμί της συγκλό-
νισε—Τό κεφάλι σου νά φας παλιόσκυλο! μουρμού-
ρισε θυμωμένη και ξαναμπήκε μέσα, με τή σκέψη
νά ξυπνήση τό παλλικάρι· πήγε πάλε στην πόρτα
και τό παραμόνεψε· κοιμότανε τό έρμο βαθιά και
ροχάλιζε, σάν άποσταμένο που ρουφε στον ύπνο
καινούρια δύναμη. Πώς νά τόν ξυπνήση; τρελλά δέν
είναι με τις ιδέες της; Δίπλα του, πάνου σ' ένα
σκαμνί, φιγουράριζε ή θαματουργή βαλίτζα, που
τόσο χρυσάφι σφαλνούσε μέσα της· ο σατανάς έχω-
σε πάλι λίγο λίγο τάγκυλι του· στόμα είχε ή βα-
λίτσα και πονηρά της φώναζε: εδω είμαι, παλαβή,
και κόπιασε, καρτερές; μία και καλή βρήκες

— Μωρέ, Κούτσαβλε· έλα πάμε στο σπίτι μας ιδώ· νά χαλαρώσεις. Είσαι καραπαπάκης.

— Με πειράξεις και σύ, ρε κουμπάρε!

Κ' έστριψε ο Κούτσαβλες το τσιγάρο και τάναψε. Σάν έρρούφησε δυό — τρείς θριακλήτικες, έπηρε μέσ' από το κοστάκι της πλώρης το καραβόπανο μισοκουρελιασμένο και στρώνοντάς το ξαπλώθηκε στο πλεύμένο το σπιτάκι του, που δεκαπέντε χρονάκια το είχε μέρα—νύχτα άχώριστη φωλιά του, άγκαλιά του και σύντροφο.

— Καλή νύχτα, παιδιά και καλή πεσκάδα... Τό πρωί, το πρώτο βαρκάκι που έπρόβαλε στον κόρφο είτανε το πλεύμένο καλύβι του άτρώμητου γεροντοπαλλήκαρου, του έρημοσπίτη Κούτσαβλου.

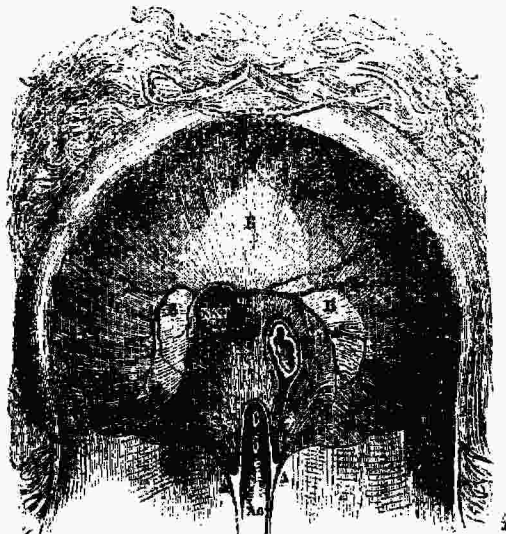
Σκέψεις

ΓΙΑΝΝΗΣ ΠΕΡΓΙΑΛΙΤΗΣ

ΕΠΙΣΤΗΜΗ ΠΡΩΤΟΜΑΘΗΤΗ

ΑΘΡΩΠΙΝΟΣ ΜΗΧΑΝΙΣΜΟΣ*

41. Μά τί κάνει το φράχτη και κατεβαίνει;

'Αχν. 12

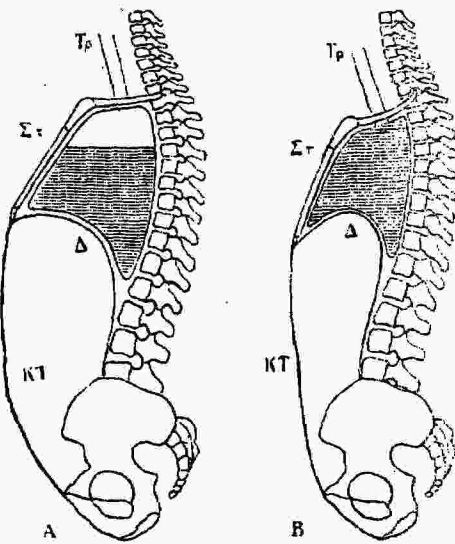
Φράχτης σκύλου κοιταγμένος από την κάτω (καλιακιά) μεριά ΚΚΦ. Κάτου Κούφια Φλέβα Ο. Οισοφάγος Αο. Αορτή. Τό μεσιανό μέρος (B), πλατύ άσπρο τενοντικό, έρχολε το ξεχωρίζεις από τις άχτιδωτές Ποντικίνες Κλωστές (A) που κατεβαίνουν στα Παγίδια και στους Στύλους (ΓΔ) τους μπροστά στα Σφοντύλια

* Κοίταξε φύλλα 184, 185, 186, 187, 188, 189, 190, 191, 192 και 193.

την τύχη σου και θά την αφήσεις να φύγει; χά και μά θάσαι για δέσιμο, θάσαι για πνίξιμο, κακομοίρα! Κλείσ' τα μάτια σου και μπρός! — Σάν κάποιος, άληθινά, νά τή σκούτησε, άνέθηκε τότες ή γριά του άνωγιού τή σκάλα, νά δῇ τί κάνει το κορίτσι της· βαθιοκοιμώτανε και κείνο σάν το παλλικάρι, με το ίδιο ροχάλισμα, με την ίδια στ' ανάσκελα στάση, με τόνα χέρι περασμένο κάτω απ' το κεφάλι της· περίεργο πως σ' αυτή τή στάση μοιάζανε, λές κ' ήταν άδέρφια! Στην παράξενη αυτή σκέψη άνατινάχτηκ' ή γριά και λιγοψύχισε, μά δέν άργησε νάρθῃ στα σύγκαλά της, με κάποια μάλιστα συχασιά για το δέλιασμα· μπά! καλέ τί κουροφίεζα της ήρθανε πάλι στο κεφάλι! Κατέθηκε πάλε σιγά σιγά, ζυπόλυτη καθώς είτανε κι άνοιξε πιότερο τή μεσανή πόρτα, για νά ξετάση καλύτερα του παιδιού τή στάση, νά πάρη νά πούμε, το πολεμικό της σκέδιο· το διαολικό της χαμογέλιο έδειχνε πως όλα της έρχόντανε κολαί: πάνω ή κόρη της κοιμότανε σάν πεθαμένη· το ίδιο κι ο ξένος της· όπως είχε τεντωμένο το κεφάλι του και γδυμένο και ξεπεταμένο το καρύδι, κίχ'! δέ θάκανε... φτάνει μόνο νά γινόταν' ή δουλιά μ' άπόφαση, παλλικαρία! Δέν ήθελε πιά νάφήση το μυαλό της σέ σκέψη· περνούσ' ο καιρός με φιλολογήματα και

Κοίταζε το φράχτη τ' ου κουνελιού (ή όπιανού άλλου θές ζώου) με κάποια προσοχή, και θά δεις πως καθάρτο δέν είναι· παρ' πλακουτό φτενό ποντίκι, κάπως περίεργα βολεμένο, γιατί οι κόκκινες σαρκίνες ποντικοκλωστές είναι απ' έξω δλόγυρα στην άκρη ('Αχν. 12, A και Γ), ενώ το κέντρο B είναι κανωμένο από άσπρουλο διάφανο τένοντα. Οι ποντικίνες άφτίες κλωστές, καθώς κάθε άλλη ποντικίνια κλωστή, έχουν τή δύναμη νά μαζέβουν. Τι θά τύχει όταν μαζέβουν και κοντύνουν;

Όταν οι ποντικίνες άφτίες κλωστές μένουν ακίνητες, όπως του ψόφιου κουνελιού, τότες δλόκληρος ο φράχτης κάνει καμάρα, όπως είδαμε, προς το θώρακα, κάπως έτσι όπως φαίνεται στο 'Αχν. 13, B. Μέ-

'Αχν. 13

Άνατομικά τομή του κορμιού με Σπννή (A) και Ξπννή (B) Tr. Τραχεία Στ. Στέρνο Δ. Φράχτης ΚΤ. Τοίχοι της Κοιλιάς Τό ήσκιωμένο μέρος δείχνει κάπως το στεκόμενο ίερα. Τό άνήσκιωτο μέρος στην κορφή του A δείχνει τον τριχάμενο άέρα

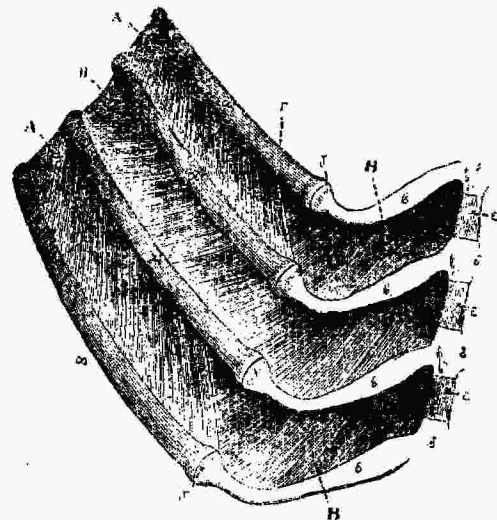
ρος τότε σκουντούν προς τ' άπάνου όλα τα σωθικά της κοιλιάς (γιατί το κούφωμα της κοιλιάς, θυμάστε, είναι γιομάτο με το συκώτι, το στομάχι, τ' άντερα, κι' άλλα όργανα), μέρος τον τραβούν τα πλεμόνια, που, καθώς είπαμε, είναι πάντα τεντωμένα. Όταν οι ποντικίνες κλωστές μαζέβουν, τότες τραβούν τον κεντρικό τένοντα (το ίδιο όπως ο δικέφαλος τραβάει τον κάτω τένοντα) και τραβούν το φράχτη ως πού γίνεται πλακουτός. Και τον τραβούν ακόμα κάτω και μερικές κλωστές σάν κι' εκείνες που βρίσκονται στο Γ ('Αχν. 12). Ο φράχτης μαζέβοντας γίνεται πλακουτός και κατεβαίνει, κάπως έτσι όπως φαίνεται στο 'Αχν. 13, A. Τό κατέβασμα του φράχτη την ώρα της σπνοής γίνεται με το νά μαζέβουν οι ποντικίνες του κλωστές. Την ώρα της ξεπνοής ο φράχτης άμνηνεί· οι ποντικί-

ποις είξερε τί μπορούσε νά γίνη· ξάφνου άνοιγε τα μάτια του κ' ύστερα; μπρός! δ,τι έγιν' έγινε!

Άρπαξε στο δεξί της χέρι το κορτερό μαχαίρι, το μαυρομάκινο, πουκοθε το κρέας, έπίτηδες, θαρρείς, άκονισμένο για σφάξιμο, ζύγισε θαρρετά το παλλικάρι και με φλογισμένη ματιά, με χείλια σφιχτά και στραβωμένα, σήκωσε μια το χέρι της άτρομο, το ζύγισε κατά ίσια στο λαρύγγι του κοιμισμένου και με βιά το κατέβασε, μισοχωρίζοντας το λαιμό του... Ένα χροοοο! μουγγό άκούστηκε κ' ένα ρέμα κατακόκκινο, ξεστό, τή χτύπησε κατάμουτρα, ράντισε τον τοίχο και όλουθε άρρισιμένο χύθηκε· καθώς στον άγωνα του χτυπιότανε ο έρμος και σπαρταρούσε, γκρεμίστηκε σ' ένα σπασμό πò το κρεβάτι και σά νά μην είχε χάσει τή σκέψη του παράδερνε κατάχαμα, σφίγγοντας το ξεχαρβαλωμένο λαιμό του με τόνα χέρι· λίγο λίγο τα ξετινάγματα πάψανε, στείρεψε ή αίματένια βρύση και το οριχτό κείνο χροοοο πιά δέν άκούγότανε· σωριάστηκε το δύστυχο παλλικάρι παγωμένο κι άλλο, στυλώνοντας στη γριά τα γουρλωμένα τρομαχτικά μάτια του... Η στρίγγλα παράτησε το μαχαίρι νά φύγει από το χέρι της και στεκότανε παρέκει σάν άποσβολομένη, μή ξεκολλώντας πò πάνω του τή χαζή της ματιά, που για μια στιγμή έσβυσε όλότελα· λές και δέν

νιες του κλωστές χαλαρώνουν. Κι' όταν άνεβαίνει, άνεβαίνει, μέρος γιατι τον τραβούν τα πλεμόνια, μέρος γιατι τότε σπρώχνουν τα σωθικά της κοιλιάς.

42. Όμως κι' άλλα όργανα έξω ο φράχτης βοηθούν το άέρα το τραβήγμα μέσα κι' έξω από τα πλεμόνια. Με το περπάτημα του φράχτη το στήθος μια μακραίνει μια κονταίνει. Αν παρατηρήσεις κανέναν, και μάλιστα γυναίκα, όταν άνασάινει, θά δεις πως με κάθε άνασασμό το στήθος άνεδοκατεβαίνει· το όμπρός του στήθους — το στέρνο, όπως το είπαμε — μια προβάλλει μια ποδίζει, και λίγη προσοχή θά σέ πείσει πως προβάλλει την ώρα της σπνοής, δηλαδή σάν κατεβαίνει ο φράχτης, και ποδίζει την ώρα της ξεπνοής. Μά το προβάλλισμο άφτό του στήθους σημαίνει πλατεμό του στήθους από τα πίσω προς τα όμπρός, και το πόδισμα σημαίνει άναλογο στένεμα. Έτσι λοιπόν, όταν το στήθος μακραίνει με το κατέβασμα του φράχτη, τότες πλαταίνει κιόλας με το νά προβάλλει το στέρνο. Σά πνένουμε λοιπόν, τα πλεμόνια δέν άπλώνουνε μοναχά κάτωθες με τήν κίνηση του φράχτη, παρ' άπλώνουν και προς τα έξω με τήν κίνηση των στήθικών τοίχων.

'Αχν. 14

Τέσσερα Παγίδια σκύλου με τα Μεσοπάγδια Ποντικίνα

- α. Κοκκαλέιο μέρος Παγιδίου
- β. Χόντρος Παγιδίου
- γ. Σμιγμός Κόκκαλου και Χόντρου
- δ. Άκονκάλωτο μέρος του Στέρνου
- ε. Κοκκαλωτό μέρος του Στέρνου
- Α. Έξωτερικό Μεσοπάγδιο Ποντίκι
- Β. Έσωτερικό Μεσοπάγδιο Ποντίκι

Στο μέρος τή μεταξύ στα δύο μεσιανά Παγίδια, το Έξωτερικό Μεσοπάγδιο είναι βγαλμένο για νά δείξει το Έσωτερικό Μεσοπάγδιο από κάτω του

Μά τί το ρήχνει προς τα όμπρός το στέρνο; Αν καλοκοιτάξεις προσεχτικά τα πλεμόνα του στήθους κανένος άθρώπου πολύ λιγνού, θά δεις πως με κάθε του σπνοή τα παγίδια του τραβιούνται προς τ' άπάνου μια στάλα. Κάθε τώρα παγίδι είναι πίσω σφηνωμένο στο

ένοιωθ' ή γριά τί θαρούσε, σά νά ξέχασε τα καμωμένα, σάν όνειρο υπερδεμένο κι άκατανόητο· σ' ένα στερνό της φωτιάς σπιθοβόλισμα όλα γύρω της πήρανε το χρώμα που της ταίριαζε, το χρώμα που δλημερίς τώρα θά την κυνηγάη... Άγριες φωνές ένοους μεθυσμένου, που στή ξημερώματα γύριζε σπίτι του, ξεσπάσανε τή γριά πò την άοαιρημάδα της και της θυμίσανε πως ή δουλιά δέν τέλειωσ' ακόμα· με πολλή τρομάρα τότες το συλλογίστηκε· άληθινά, πως θά κρύψη τα κ'ματα, πως θά ξαφανίση το σκοτωμένο, πως θά βολέψη τον παρα, τόσα τρανά και δύσκολα ζητήματα δέν τάχε πριν βασανίσει στο μυαλό της· μεθυσμένη, στραβωμένη από τή λάμψη του παρα, τίποτες δύσκολο δέν άπαντούσε, μά τώρα παντού τάγκάθια ξεφουτώνανε! Δέν είχε καιρό νά χάνη· πρι νοιώση τίποτες το κρείτσι της όλα έπρεπε νά τα τελειώσουνε... Πετάχτηκ' έξω ή γριά και κοίταξε προσεχτικά τρυγύρε· ψυχή δέ φαινότανε· ήθελε ακόμα τρείς ώρες νά ξημερώση· μπήκε ξανά μέσα πιο θαρρετή και, δυνατή όπως είτανε, σκυλί μοναχό· άντα στη δουλιά της, άρχισε νά κατρακυλά τò νεκρό κατά την πόρτα· τον τραβήξε όπως όπως στο έμπασμα, τον ξέβγαλε στην αύλή και τον έφερε πλάι σ' ένα ξεροπήγαδο, που· χασκε κεί χρόνια παρατημένο· μ' ένα στερνό της

ραχοκόκκαλο, και μπροστά είναι στερεά δεμένο στο στέρνο με χόντρο (δές τή Μετώπη). "Α δέσεις σπάγγο στη μέση ενός παιδιού και τόν τραβήξεις, θά βρείς πως δουλεύεις μοχλό με άπακούμπι στο ραχοκόκκαλο, το βάρος ενεργώντας στο στέρνο κι' η δύναμη στο σημάδι όπου είναι δεμένος ο σπάγγος. Κάθε φορά που τραβάς το σπάγγο, το παιδί θα σαλπίσει άπάνου στο άπακούμπι του κατά το ραχοκόκκαλο, με τέτιον τρόπο που η μπροστινή άκρη του παιδιού θ' άνεβεί και το στέρνο θα σταλθεί όμπρός λιγάκι. "Αν άμολήσεις το τραβήγμα, τότες το στέρνο, που βγαίνοντας όμπρός τεντώθηκε, θά βουτήξει πίσω, και το παιδί θα ξαναπέσει στην προτυτερινή του θέση.

"Ανάμεσα στα παγίδια βρίσκονται μερικά ποντίκια που λέγονται Μεσοπάγδια Ποντίκια ('Αχν. 14). Τήν καθαυτό δουλιά τους θάν τή μάθουμε άλλη φορά. Τώρα φτάνει ή σάς πω πως δουλεύουν σαν το σπάγγο που είπαμε. "Ότα μαζέβουν, τραβούν άπάνου τα παγίδια και ρήχνουν όμπρός το στέρνο. Ότα δέ μαζέβουν πιά, τότες τα παγίδια και το στέρνο ξαναγυρνούν στην προτυτερινή τους θέση.

"Υπάρχουν κι' άλλα ποντίκια βοηθητικά του άνασασμού, μάλιστα σαν άνασαινούμε βαθιά και δυνατά, μα τώρα σάς φτάνει ή θυμάστε πως το συνηθισμένο μας άνασασμό τόν προξενούνε διό κινήματα που τραβούν άέρα μέσα στα πλεμόνια, διό κινήματα που γίνονται σύγκαιρα και με μαζέμα ποντικιών. Με το πρώτο, ή φράχτης μαζέβει και πλακουντώνει, κώνοντας το στήθος πιά μακρύ και βαθύ· με το δεύτερο, τα παγίδια άνεβαίνουν και το στέρνο προβάλλει, γιατί μαζέβουν τα μεσοπάγδια ποντίκια φαρδαίνοντας το στήθος. Μα καθώς φαρδαίνει το στήθος και μακραίνει, μακραίνουν σύγκαιρα και φαρδαίνουν τα πλεμόνια. Για να γιομίσει ή τόπος που άνοιξε μέσα στα πλεμόνια, μπαίνει μέσα τους άέρας διάμεσα του λαρυγγίου. "Αυτό είναι Σπνοή. Μα γλήγορα το μαζέμα του φράχτη και των μεσοπαγιδίων ποντικιών πάθει. Τότες ή φράχτης ξανακάνει καμάρα, τα παγίδια χαμηλώνουν, το στέρνο ξαναπέφτει, κι' ή παραπανιστός άέρας όρμάει έξω από τα πλεμόνια διάμεσα του λαρυγγίου. "Αυτό είναι Ξεπνοή. Μιά σπνοή και μία ξεπνοή κάνουνε έναν όλόκληρο άνασασμό. Κι' έτσι άνασαινούμε 17 φορές κάθε λεπτό της ζωής μας.

43. Μα το φράχτη και τα μεσοπάγδια ποντίκια τί τα κάνει να μαζέβουν και ν' άκινητούν τόσο όμορφα και τόσο ταχτικά; "Ο διέφαλος, είδαμε, άναγκάζεται από τή θέλησή μας να μαζέβει. Μα δέ μας άναγκάζει ή θέλησή μας ν' άνασαινούμε. Συχνά άνασαινούμε δίχως νάν το ξέρουμε—στών ύπνο μας άξαφνα, όταν ή θέλησή μας είναι σά νεκρή. Θέλεις ή όχι, άνασαινεις, επειδή είσαι άναγκασμένος. Με θέληση μπορείς κάπως ν' αλλάξεις τόν άνασασμό σου—νάν τόν κάνεις γοργότερο ή βαθύτερο κτλ.—όμως νάν τότε σταματήσεις σου είναι άδύνατο. Είναι δουλιά άθόλητη.

Μα άν και δέν είναι ή άνασασμός θελητικιά προσ-

πάθεια, είναι όμως του μισαλού προσπάθεια, και μάλιστα ενός μοναχά μέρους του μισαλού, του μέρους που σμίγει το ραχοκόκκαλο. Σ' αυτό το μέρος διάμεσα του ραχοκόκκαλου πηγαίνουνε νέβρα από το φράχτη κι' από τα μεσοπάγδια ή άλλα ποντίκια. Και 17 φορές κάθε λεπτό περπατώντας σ' αυτά τα νέβρα τρέχει προσταγή από το μισαλό σ' αυτά τα ποντίκια (πως και γιατί θά μάθετε ίσως άλλη φορά) και τα προστάζει να μαζέβουν· αυτά άκούν κι' έτσι άνασαινεις. "Α σου κοπεϊ το κεφάλι, ή ή σου πάθει από πληγή ή άρρώστια από το μέρος του μισαλού και σου παραλύσει, τότες ή προσταγή δέν περνά κι' ή άνασασμός σου κόβεται.

44. Με κάθε άνασασμό λοιπόν μπαينوβγαίνει στο στήθος σου ένα ποσό άέρας· όμως ένα μικρό ποσό μοναχά. "Ολόκληρα τα πλεμόνια σου δέν αδιάζουν και δέ γιομίζουν με κάθε άνασασμό. "Ισα ίσα, με κάθε άνασασμό δέ ρουφάς παρα να πούμε μια χουφτιά μοναχά άέρα, που φτάνει ως στους μεγάλους κλάδους του λαρυγγίου χωρίς απότος να χώνεται ως μέσα στα άεροκέλλια. "Αυτός είναι ή άέρας που συχνά τότες λέμε Τρεχάμενο· ή άλλος άέρας ή άκίνητος μέσα στα πλεμόνια συχνά λέγεται Στεκάμενος.

Μα πως τότες βγαίνει το καρβουνικό ξυνό που βρίσκεται στο βάθος των πλεμονιών; Πως οι τριχωπές οι μέσα στ' άεροκέλλια λαβαίνουν καινούργιο όξυγόνο;

"Ο στεκάμενος άέρας όλοένα με κάθε άνασασμό άνακατέβεται με τόν τρεχάμενο άέρα. "Α θέλεις να άερίσεις μια κάμαρη, τί κάνεις; Δέν είναι άνάγκη να πάρεις φυτερό και να διώξεις κάθε κοματάκι κρύο άέρα μέσα από τήν κάμαρη, άντικατασταίνοντάς τον με καινούργιο· δέν έχεις παρα ν' άνοιξεις το παράθυρο ή τήν πόρτα και να μπάσεις ένα φύλλο άέρα άγνό· νε άντίπερα μις γωνιάς, να πούμε, της κάμαρης. Το φύλλο έκείνο ή άγνός άέρας φυσώντας άντίπερα της γωνιάς θ' άνακατεφτεί με τόν άλλον άέρα της κάμαρης, ως που να γίνει όλος άγνός· και το άνακάτωμα δέν άργεί να γίνει. Το ίδιο και με τα πλεμόνια. Κάθε άνασασμός μπαζει άγνόν άέρα απ' έξω· μια πριν ξαναβγει με τόν κατόπι άνασασμό, χύνει μερικόν το όξυγόνο στο στεκάμενο άέρα και τόν κλείει λίγο καρβουνικό ξυνό. Με κάθε άνασασμό τρεχάμενου άέρα ή στεκάμενος άέρας καλύτερεί, επειδή χάνει καρβουνικό ξυνό και κερδίζει όξυγόνο. "Ο τρεχάμενος άέρας δηλαδή μονομιάς καθαρίζει το στεκάμενο, κι' ή στεκάμενος καθαρίζει το άίμα.

Με τέτιον τρόπο λοιπόν ή τρεχάμενος άέρας με κάθε τραβήξιά του φράχτη και σπρωξιά του στέρνου μπαίνει στο στήθος ως άγνός άέρας έχοντας 21 % όξυγόνο και 79 % ζζωτο· κι' έπειτα πάλι, σαν άνεβαίνει ή φράχτης και σαν ξαναπέφτει το στέρνο, βγαίνει ως άναγνος άέρας έχοντας 79 % ζζωτο όπως πριν, μα 16 % μοναχά όξυγόνο, ή διαφορά των 5 % όντας καρβουνικό ξυνό. Το όξυγόνο που χάνει πηγαίνει διάμεσα του στεκάμενου άέρα ως στο άίμα των τριχωπών. "Έτσι κάθε μας άνασασμός βοηθά να

καθαριστεί το άίμα, γιατί ή άέρας που μπαينوβγαίνει στο στήθος αλλάζει το άναγνο βλαβερό φλεβήσο άίμα σε άγνό δροσιστικό άετηρήσο. Το άίμα άνασαινει άέρα μέσα στα πλεμόνια, για ν' άνασαινει κατόπι άίμα κι' όλο το κορμί.

ΜΕΡΟΣ ΕΒΔΟΜΟ

Πως ή θροφή αλλάζει το άίμα. Χώνεψη

45. "Οχι μοναχά καθορίζεται το άίμα με άέρα, παρα και ξαναανώνεται και ξαναγιομίζεται με τή θροφή. "Η θροφή που τρώμε γίνεται άίμα. Μα άν και συχνά νοτερή, είναι όμως το πιά συχνότερα ούσια στερεή. Τήν κόβουμε μέσα στο τσανάκι μας, και με τα δόντια έπειτα μέσα στο στόμα τή μασούμε και τή λιανίζουμε ακόμα φιλότερα. "Ως τόσο, κι' όταν ακόμα είναι καλά μασημένη, μεγάλο της μέρος, τήν πιά πολλή της μάλιστα, τήν καταπίνουμε στερεή. Μα για να καταντήσει άίμα πρέπει πρώτα να λιώσει. Λιώνεται λοιπόν μέσα στο θρεφτικό άβλάκι, και το λιώσιμό της το λέμε Χώνεψη. "Ας δούμε τώρα πως γίνεται ή χώνεψη.

Το πετόι μας, άν και κάποτες νοτερό από έδρωτα, είναι πολύ πιά συχνά κατάστεγνο. Μα το στόμα έσωτερικά είναι πάντα νοτερό, συχνά μάλιστα γιομάτο όγρ· κι' ακόμα σά λές πως είναι στεγνό, και τότες ακόμα είναι πολύ νοτερό. Γιατί αυτό; Το στόμα σου έσωτερικά, όπως είναι νοτερότερο, έτσι είναι και πιά κόκκινο από το πετόι σου. Κοκκινάδα και νοτεράδα πάνε μαζί.

Σάν ζητούσα τις τριχωπές, σάς είπα πως όλα πές τα μέρη του κορμιού είναι κατατρυπημένα από τις τριχωπές, όχι όμως όλα όλα. "Ένα μέρος του πετοίου άξαφνα δέν έχει τριχωπή καμιά ή αιματόσταμνο. Το ξέρετε το μέρος του πετοίου το χοντρό όπου μπορείτε με το ζουράφι να κόψτε μερικές φετίτσες δίχως να ματώσει. "Αν έχεις μάλιστα αρκετά φιλόμαχαίρι, μπορείτε έτσι με τέχνη να κάνεις το ίδιο παντού στο κορμί σου. "Αν τή φετίτσα που κόψεις τήν κοιτάξεις με μικροσκόπι, θά δεις πως είναι κανωμένη από λείπια. Κι' άν πάρεις του πετοίου σου μια πολύ φτενή καθετη φετίτσα κόβοντας καθετα όλο το πάχος του πετοίου, και τήν ξετάσεις με πολύ δυνατό μικροσκόπι, θά δεις πως το πετόι είναι κανωμένο από διό διαφορετικά φύλλα, όπως φαίνεται στο 'Αχν. 15. Το άπάνου φύλλο, το αβ, είναι μαζα από σωματάκια κουβαριασμένα καπάπικα. Στην άπανωσιά είναι πλακουντωμένα σε λείπια, μα παρκατόν είναι στρογγυλά ή άβγουλά κι' είναι και μαλακά. "Αφτά λέγονται Κελλιά. "Αφτό το φύλλο τα κελλιά, που είναι ή στρογγυλά και μαλακά ή πλακουτά και στέρια λείπια, λέγεται Ξωπέτσι. Στο ξωπέτσι αιματόσταμνα δέν υπάρχουν, και για τούτο σαν το κόβεις δέ ματώ-

άγωνα τότε μισοσέκωσε, ως πούφτασε το κουράρι του στού πηγαδιού το στόμα, το στρίμωξε μέσα κατακίφαλα! "Ένας βουδός βρόντος από κατου άναταμώθηκε μ' ένα στεναγμό της γριάς, π' άνάσανε! "Γστερα συμμαζέψε προσεχτικά του νιού τα πράματα, μ'ήν ξεχαστή κανένα του σημάδι, και τάρριξε κι αυτά στο πηγάδι, άδειαζοντας πό πάνω τους κοφίνια κοπρόχωμα, π'όνα σωρό που τούρλωνε παρέκει· όσο για τόν παρξ, δέ θάτανε ορόνιμο, σκέφτηκε, να τόν φανερώση σαν ούρανοκατέβατο, αλλά καλύτερο να τόν θάψη κάπου στην αύλη, σε μέρος κρυφό και σίγουρο, και λίγο λίγο στις άνάγκες της να τόν παίρνη· άνοιξε τή βαλίτσα κι άρπαξε λαίμαργα μια φούχτα λίρες, να τις καμαρώση μια στιγμούλα πριν στερηθί πάλι τή λάμψη τους· άχ πως οι φονικές λίρες της φανήκανε στο σκοτάδι κατακόκκινες! Ξανάκλεισε βιαστικά, με συχασιά, τή βαλίτσα. σά νάταν ή θωριά της μισητή, και τήν παράχωσε, όπως σκέφτηκε, σε μια γωνιά της αύλης της. Τώρα της έμενε να καθαρίση το σπίτι και να πλυθί κι' ή ίδια, π' ακόμα το άίμα πάνω της άχνιζε· άρχισε τή δουλιά με πολλή σβελτοσύνη, μα και στους τοίχους και στα ρούχα και κατάχαμα μένανε πάντα σημάδια πό το φονικό καϊνό· ρέμα, μ' όλα της τα πλυσίματα. Τί να κάνω; καλέ, τώρα θάν τα χάσω; ού-

λο τάρνι τ'όφαγε και στην ούρά θάπιστάση; να! θά σφάξη ήν πουλί και θά πη πως τή γέμισ' αϊματα σπαρταρώντας!...

*

"Η χαραυγή χλωμή σά λυπημένη ξεπρόβαλε· ή ίδιας έμενε κατάβολος, σταχτωμένος, ούρανος, αλλά της νύχτας ή βορριάς έπεσε, σαν κουρασμένος, άφίνοντας το χιόνι λεύτερο να στιβάζεται· φαρδύ σεντόνι, κάτασπρο, σκέπασε λίγο λίγο τήν αύλη, σάβανο, θαρρείς, πονετικό της φύσης στόν άγλύκαντο νιό που χάθηκε· κανείς τριγύρο δέν άκούγότανε· που και που μόνο κανένα σπουργιτάκι, με τσίου τσίου λυπητερά, πετούσε δώθε καίθε μισοπαγωμένο. "Η γριά σαν έβαλε, όπως μπόρεσε, το χαμῶγι σε τάξη και καθαρίστηκε κι αυτή, άναψε στο τζάκι μπόλικη φωτιά κι' έστησε το μεγάλο της κόκκορα πού· σφαζε. Καθισμένη καί σιμά, με το κεφάλι της στυλωμένο στα χέρια, σκεβότανε τή θέση της άήσυχης κι άγριεμένη, σαν κάτι κακό να περίμενε. Σε λίγο πατήματα πάνου στ' άνώγι της δείξανε πως ξύπνησ' ή Λενιώ της, νωρίτερα π' άλλότες, σαν είχανε τή μουσαφίρη. Ντύθηκε στη στιγμή, κατά τή συνήθεια της, και κατέβηκε σιγανά τή σκάλα, με τεντώματα και χασημυργητά, σά να πεθυμούσ' ακόμα να τόν γλυκοπαρή· στάθηκε λιγάκι μπρός στο

παράθυρο κι' έτριψε τα ματια της για να διώξη πό πάνω τους του ύπνου τήν παννάδα.

— Καλή μέρα, μάννα· το χιόνι στρώνεται για καλό... πρρ... κού!

— "Αμ θά στρωθί σαν έπεσε ή άγέρας...

— Τί άντάρα, καλέ μάννα, ούλη τή νύχτα γινότανε; τήν άκούγα μέσ' στον ύπνο μου κι' είπα να κατεβώ μα μετάνιωσα, σαν είχαμε ξένο· κλήθεια έφυγε;

— Πάει—μούγγρισ' ή γριά· παλαβός άνθρωπος και πεισματάρης· τότε σταύρωσα να μείνη ως να παράση λίγο ή μόρρα, μα του κακού! τούρθε να φύγη πό τις τρείς... θυμήθηκε, λείι, κάτι σπουδαίο, που τόν άνάγκαζε να μ'ήν άργήση...

— Παράξενος άνθρωπος!

— Κάλλιο πούφυγε, έρε θυγατέρα· τί τόν ήθελες δώ χάμου τέτοιο κρεμανταλά; να σου βγάλουνε κι όλας άθανιές; δέξα στο θεό, καλούς γειτόνους έχουμε!

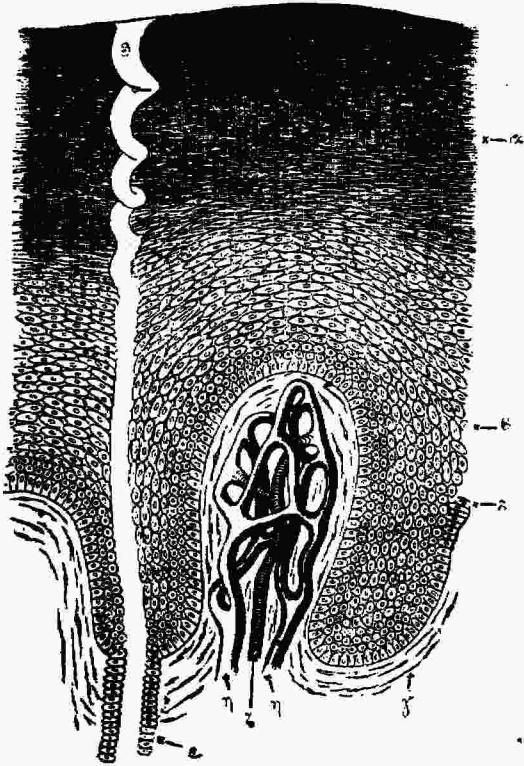
— Θά πουντιάση ή άμοιρος...

— "Όρα του καλή!

— Καλέ μάννα, τείνα τοῦτα; ή τοίχος είναι σά ματωμένος, το κρεβάτι... καλέ ή τόπος γέμισ' αϊματα... όχ... καλέ μάννα...

— "Ως και ξερό σου, παλιοθήλυκο! Τί κάνεις,

νει. Όσο ζεις, πάντα μεγαλώνει. Τ' άπάνου λείπα τρίβονται και βγαίνουν. Κάθε φορά που νίβεις, μάλιστα με σαπούνι, βγάζεις μερικά τους. Και γλήγορα με τὸ νίψιμο θάβγαζες κι' ὅλο σου τὸ πετσί, μὰ πάντα καινούργια στρογγυλά κελλιά ὅλο γίνονται στὸν πάτο τοῦ ξωπετσιοῦ κατὰ τὸ θ καὶ σ' ὅλη τὴ γραμμὴ κατὰ τὸ δ, κι' ὅλο ἀνεβαίνουν πρὸς τὴν ἀπανωσιὰ ὅπου στεγνώνουν καὶ καταντοῦν λέπιχα. Έτσι

'Αχν. 15

Τομή Πιστοῦ ὑπερβολικὰ μεγεθυμένη

- α. Σωπείσαι σκατὸ
- β. Σειρὰ μαλακώτερη
- γ. Πετσί
- δ. Κάτου κάτω σειρὰ τῶν Κελλίων τοῦ Σωπετσιοῦ
- ε. Κελλιά φοδριστικά τοῦ Ἰδρωτικοῦ Ἀγωγῶ ἑακολουθητικά τῶν Κελλίων τοῦ Σωπετσιοῦ
- ς. Σαλιαγκωπὸ Ἀβλάκι τοῦ Ἰδρωτικοῦ Ἀγωγῶ. Δεξιὰ τοῦ Ἰδρωτικοῦ Ἀγωγῶ τὸ Πετσί ἐοικνύεται σὲ Μαλλὸν, ὅπου ἡ Ἀρτηρία ζ κλαδώνει σὲ Τριχωπὲς πού καταντοῦνε Φλίβες (η)

τὸ πετσί, ἢ ὀρθότερα τὸ ξωπέτσι, ξαναγεωάνεται πάντα. Κάποτε, ὅπως ὕστερα ἀπὸ ὀστρακία, τὸ καινούργιο πετσί γίνεται τόσο γλήγορα, πὺ τὸ παλιὸ βγαίνει σὰν κυρίδια ἢ τουλούπες.

Τὸ ἀποκατινὸ φύλλο ὕστερα ἀπὸ τὸ ξωπέτσι εἶναι τὸ ἀληθινὸ Πιστό. Ἀπὸ εἶναι γιομᾶτο τριχωπὲς κι' αἱματόσταμνα· κι' ἂ φτάσει ὡς ἐκεῖ μαχαῖρι ἢ ξουράφι, θὰ ματώσει. Δὲν εἶναι κανονικὸ ἀπὸ κελλιά ὅπως τὸ ξωπέτσι, παρὰ ἀπὸ τὴν κλωστήνια ἐκείνη τὴν οὐσία πού τὴν εἶπαμε πρὶν Συγκροτικὸ. Ἡ ἀ

πανωσιὰ τοῦ σπάνια εἶναι ἰσάδα· συχνότερα εἶναι καμπουρωτὴ ἀπὸ σειρὰ κορφοῦλες πού λέγονται ῥωγες (ὅπως φαίνεται στὸ Ἀχνάρι 15), τὸ ξωπέτσι σκουφώνοντας καθε ῥωγα σὰ μὲ χοντρὸ σκούφο καὶ γιομίζοντας τὸ μεταξὺ τους χῶρο. Οἱ περισσότερες ῥωγες εἶναι γιομᾶτες αἷμα.

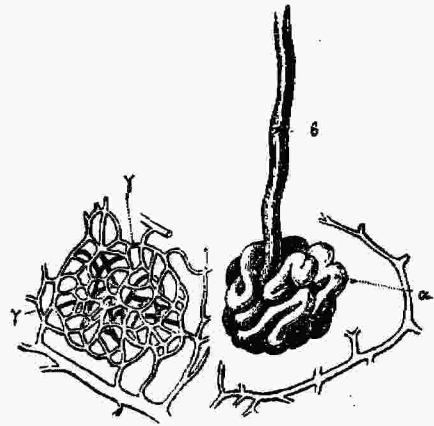
Τὸ λοιπὸν τώρα νομίζω θὰ καταλάβετε γιατί τὸ πετσί μας δὲν εἶναι κόκκινο παρὰ σαρκόθυρο, καὶ γιατί συνήθως εἶναι στεγνὸ. Τὸ ἀληθινὸ πετσί κάτου ἀπὸ τὸ ξωπέτσι εἶναι πάντα νοτερό, ἀφορμὴ τὰ αἱματόσταμνα τοῦ γιατί τὰ περιττὰ καὶ νερούλα μέρη ἀπὸ τὸ αἷμα ἐφοκοῦ περνοῦν τοὺς φτενοὺς τοίχους τῶν τριχωπῶν, ὅπως μαθαίμε, κι' ἐτσι νοτίζουν ὅ,τι βρίσκεται γύρω τους. Μὰ δὲν εἶναι ὅμως ἡ νοτισιὰ ἀρκετὴ τόσο πὺ νὰ μουσκέψει τὸ παχὺ φύλλο τοῦ ξωπετσιοῦ, κι' ἐτσι ἡ ἀπανωσιὰ τοῦ μένει πάντα στεγνὴ καὶ λεπένια.

Τὸ ἀληθινὸ πετσί εἶναι πάντα κόκκινο. Τὸ ξέρεις πὺς ἂν πούπετα μὲ ξουράφι πλανίσαις τὴν ἀπανωσιὰ τοῦ πετσιοῦ σου, σιγὰ σιγὰ κοκκινίζει ὅσο βαθύτερα πᾶς, κι' ἂν ἀκόμα δὲ βγάλεις αἷμα. Εἶναι κόκκινο ἀπὸ τὸν ἄπειρο ἄρθμὸ τριχωπῶν πού βρίσκονται κουβαριασμένες μέσα ἐκεῖ, ὅλες γιομᾶτες αἷμα κόκκινο. Ὅταν κοιτάξεις ἀφτὲς τὴς τριχωπῆς διάμεσα παχιοῦ ξωπετσιοῦ, ἡ κοκκινάδα δὲν καλοφαίνεται—ἀπαράλλαχτα ὅπως ὅτα σκεπάζεις κόκκινη τσόχα μὲ ἄσπρο τσιγαρόχαρτο—κι' ἐτσι τὸ πετσί φαίνεται τρανταφυλλὺ ἢ σαρκόθυρο· μάλιστα, ὅπου τὸ ξωπέτσι εἶναι πάρα πολὺ χοντρὸ, ὅπως τῆς φτέρνας, τότες τὸ πετσί μῆτε τρανταφυλλὺ καὶ δὲ φαίνεται, παρ' ἄσπρο ἢ κίτρινο λερωμένο, πολὺ ἢ λίγο κατὰ τὴν ῥορά.

46. Ἄν ὅμως τὸ νοτερό ἀληθινὸ πετσί σκεπάζεται ἐτσι παντοῦ μὲ παχὺ φύλλο ξωπετσιοῦ πού δὲν ἀφίνει τὴ νοτισιὰ νὰ περᾶσει, πὺς τότες γίνεται καὶ τὸ πετσί μας εἶναι συχνὰ νοτερό, σὰν πὺς ὅτα δρώνομε;

Ἄν κοιτάξεις τὸ Ἀχν. 15, θὰ δεῖς πὺς τὸ ξωπέτσι εἶναι τρυπημένο ἀπὸ ἀβλάκι (θ) πού τὸ διαπερνᾷ ὡς στὴν ἄκρη. Παρατήρησε ἐκεῖ πὺς τὸ ἀβλάκι δὲν εἶναι σφαιριστὸ στὸν πάτο, παρὰ χώνεται ὡς μέσα στὸ ἀληθινὸ πετσί, ὅπου καταντᾷ εἶδος σωληναρίου ἔχοντας τοίχους ἑνα φύλλο (ς) κελλιά, σὰν τὰ κελλιά τοῦ πετσιοῦ. Στὸ Ἀχνάρι 15, δὲν ἔχει τόπο ὅπου νὰ φανεῖ τὸ τί καταντᾷ στεγνὰ τὸ σωληνάρι· μὰ τραβάει ἀρκετὸ δρόμο βαθιὰ ὡς μέσα στὸ πετσί ἀνάμεσα στὰ αἱματόσταμνα, ἐπειτα τυλίγεται σὲ κόμπο, τελιώνοντας τυφλὰ, ὅπως φαίνεται στὸ Ἀχνάρι 16, ὅπου β εἶναι ἑακολουθία (ζουγραφισμένη σὲ μικρὸ μέτρο) τοῦ ἴδιου σωληναρίου πού φαίνεται στὸ Ἀχν. 15. Ὁ κόμπος σκεπάζεται μὲ πικνὸ δίχτυ τριχωπῶν, πού στὸ γ τὴς φανταζόμεστε ξευπερδεμένες καὶ βγαλμένες ἀπὸ τὸ κομπωδεμένο σωληνάρι. Οἱ τριχωπὲς ὅμως, μὴν ξεχνᾶτε, ἂν καὶ μέσα στὸν κόμπο, εἶναι πάντα ὅζω ἀπὸ τὸ σωληνάρι. Ἄν ἐρρηχνες μέσα στὸ ἀβλάκι ἑνα μικροσκοπικὸ βοτσαλάκι κατὰ τὸ θ (Ἀχν.

15), θὰ κατρακυλοῦσε τὸ σαλιαγκωπὸ πέρασμα διάμεσα τοῦ παχιοῦ ξωπετσιοῦ, ἐπειτα θάπεφτε μέσα στὸ ἴσο σωληνάρι θ (Ἀχν. 16), θὰ περνοῦσε τότες τὸν κόμπο α, καὶ τέλος θὰ σταματοῦσε κατὰ τὴν τυφλὴ ἄκρη τοῦ σωληναρίου. Σ' ὅλο τοῦ τὸ δρόμο, δὲ θὰ ἄγγιζε παρὰ κελλιά (καθὼς τὰ κελλιά τοῦ ξωπετσιοῦ),

Ἀχν. 16

Κουλουριασμένη ἄκρη Ἰδρωτικῆς Βελανιδας. Τὸ Ἐπιθῆλι δὲ φαίνεται

- α. Κουλούρα
- β. Ἀγωγὸς
- γ. Δίχτυ Τριχωπῶν μὲ Βελανίδα στὴ μέση

πὺ ἑνα τους φύλλο φτιάχνει τοὺς τοίχους τοῦ σωληναρίου ἐκεῖ πὺ χώνεται κάτου ἀπὸ τὸ ξωπέτσι. Ἄν ἐμπλεκε κατὰ τὸ θ (Ἀχν. 15), ἢ μέσα στὸν κόμπο κατὰ τὸ α (Ἀχν. 16, καὶ στὰ διὰ τὰ μέρη θάγγιζε ξωπέτσικα κελλιά. Μὰ μὲ μιὰ μεγάλη διαφορὰ. Στὸ θ θὰ βρίσκονταν ἀλάργα πολὺ ἀπὸ τριχωπῶν· στὸ α ὅμως δὲν ἔχει παρὰ νὰ διαθεῖ ἑνα φτενὸ φύλλο μονὰ κελλιά, καὶ τότες ἀμέσως θὰ ἄγγιζε τριχωπῶν. Στὸ θ θάμμενε ἀρκετὴ ὥρα στεγνὸ· στὸ α θὰ νοτίζονταν ἀμέσως, γιατί ἐφοκοῦ τὰ νοτερά συστατικά τοῦ αἱμάτου δρώνομε διάμεσα τοῦ φτενοῦ τοίχου τῶν τριχωπῶν, ἐπειτα διάμεσα τοῦ φτενοῦ τοίχου τοῦ σωληναρίου, κι' ἐτσι φτάνουν ὡς στὸ βοτσαλάκι μέσα στὸ σωληνάρι.

(Ἀκολουθεῖ)

ΑΛΕΞΑΝΤΡΑ ΠΑΠΑΜΟΣΚΟΥ

ΡΗΝΟΥΔΑ

Τοῦ Λέκα Ἀρδανίτη

Ἀφοῦ τὴ λὲν Εἰρήνη πὺς θὲς καρδιὰς νὰ κάψει;
Ἐλὰ στὰ συγκαλὰ σου κι' ἄλλες κουδίντες πὺς τῆς
ἀντὶ μὲς· στίς καρδιὰς μας τρανὲς φωτιὲς νάναψαι,
ὡς γίνει στίς καρδιὰς μας... πυροδέσσης.

ΒΕΛΗ ΓΚΕΚΑΣ

μωρὴ παλαβὴ, ἐτσι; νὰ! ἔσφαξα τὸν κόκκορά μας—γιὰ νὰ φαῖ δὲ ἡ κανακάρης—κι' ἀπ' τὴ βιάση μου, δὲν ἔγλεπα κιόλας νύχτα, μοῦρουγε πὺ τὰ χέρια μου μισοσφαγμένοι καὶ τᾶκαν' ὅλα θάλασσα!
— Ἀλήθεια; Παναγιᾶ μου! τρώαξα... Ὡχ!
— Τὸ σημάδι τὸ βρωμόπουλο! πῆδα δῶ καὶ πῆδα καὶ μὲς γέμισε τὸ σπῆτι αἷματα.. καὶ νᾶχω τὴ σκᾶση μου νᾶχω καὶ κείνο τὸν τρελλὸ νὰ καχνιζέη...

Τὰ λόγια τῆς γριᾶς στριγνὰ καὶ κοπιασμένα βγαίνανε· χλώμιανε ἡ ὄψη τῆς καὶ σιγοτρέμανε τὰ χεῖλη, σὰ νᾶθελε νὰ σωριαστῇ λιγοθυμισμένη· τοῦ κοριτσιοῦ ἡ φοῖξη γιὰ τὸ αἷμα, ὁ φόβος τοῦ, ἡ ἀπιστία πούδειχνε, χύνανε λάδι ζεματιστὸ στὴν κολασμένη ψυχὴ τῆς· πρώτη φορὰ πού δὲν μπορούσε νὰ σηκώσῃ τὰ μάτια μπρὸς στὸ παιδί τῆς· ἀγρίεψε, τάχα, στὴν ἀρχὴ, σὰ νᾶθελε μὲ τὴς φωνὲς νὰ τῆς πάρῃ τὸν ἀγέρα, νὰ μὴ γίνεταί λόγος πού δὲν τὴ σόφερνε, μὰ τοῦ κάκου κάθε τῆς; προσποίηση! Ἐνοιωθε πάνω τῆς τὴ θεία δικαιούση, ἔβλεπε τὸν κρητὴ στὴν ἀθωότη τοῦ κοριτσιοῦ τῆς, καὶ κολλοῦσανε τὰ λόγια στὸ λαρύγγι καὶ λιγύζαν ἀπ' τὴν τρομάρα τὰ γόνατα...

— Τ' ἔχεις, μάννα μ' καὶ χλώμιανες καὶ τρέμεις; πὺς μ' ἀγριοκοιτάς, μαννούλα μ'; Παναγιᾶ

μου, πρόφτασε!

— Δὲν εἶναι τίποτις, ἀρῇ! μὲ πιάν' ἡ καρδιά μου...

— Θὲς νερό; νὰ σοῦ φέρω ρακί;

— Φέρε μ'... Δὲς ποῖος βάρει τὴν πόρτα... μὴν ἀνοίξης... δὲς ποῖος εἶναι...

Ἡ ὀξέωπορτα, ἀλήθεια, χτυπήθηκε κείνη τὴν ὥρα δυνατὰ, σὰ νὰ βιαζότανε κάποιος νὰ μπῇ μέσα· κάθε βρόντος τῆς ἀντιλαλήσε πιστὰ στὴν καρδιά τῆς γριᾶς, πού χοροπηθοῦσε, νὰ σπάσῃ κιντύνει, στὴν ὑποψία πὺς τὴν πῆρνε κιόλας μυρουδιὰ οἱ χωροφύλακες Γῶμαι, ἡ Μαριώ, θάνοίξετε, χριστιανὲς ἢ ὄχι; ἀκούστηκε μιὰ φωνὴ ἀνυπόμονη κ' ἡ Λενιώ ἀνοίξε θάρρετὰ τὴν πόρτα· ἡ ἀδερφή τῆς εἶτανε· χύμησε μέσα σὰν τρελλή, ἔτρεξε στὴ μάννα τους τὴ σφιχταγκάλιασε καὶ τὴν ἐπνίξε στὰ φιλιὰ, ξεφωνίζοντας μέσα σὲ χαρὰς δάκρυα νὰ μὲς ζήση, μαννούλα, νὰ μὲς ζήση, νὰ τὸν χαιρόμαστε!

— Ποῖος, ἀρῇ, νὰ ζήση; τί τρέχει; μουρλαθήκες;

— Νὰ μὲς ζήση!—ἑακολουθοῦσε κείνη—ὁ Θεὸς μὲς λυπήθηκε!

— Μὰ τί ἐπαθε, καλέ; εἶσαι μὲ τὰ σωστά σου; Μπᾶ τί παράξενα σήμερ! Εἶπε ἡ Λενιώ, μ' ἀπορία κοιτάζοντας τὴν ἀδερφή τῆς, πού τῶντις

σὰν τρελλὴ φαινότανε!

— Ποῖος ἄλλος νὰ μὲς ζήση πὺ τὸ Γιώργο μας; Καλὲ τίς ζαδιὲς κάνετε τώρα; Δὲν τὸν καταλάβατε, τάχατες;

— Ποῖος Γιώργος, τρελλή; μίλα καθαρὰ· τί τρέχει!... ὁ Θεὸς σὲ καλὸ νὰ μὲς τὰ βγάλη σήμερ...

— Βρὲ ἀδερφή! δὲ σὰς ἤρτε ψὲς τὸ βράδυ ἔνας μουσαφίρης;

— Ἐ! ἤρτε κ' ἔφυγε τὰ χαράμματα—τῆς ἀπάντησε βιαστικὰ ἡ γριὰ στυλώνοντας πάνω τῆς ἄγρια καὶ ξαναμμένη τὴ ματιά τῆς.

— Ἐφυγε; καὶ πὺ πάει;

— Ἐίρω γὺ πὺ πάει;

— Δὲν εἶναι δυνατὸ νὰ φύγῃ! Τί λὲς, βρὲ μάννα, κοροϊδεύετε;

— Γῶ; δὲ λὲω τίποτα... τίποτα δὲ λὲω... μουρμούρισε μὲ τρεμούλα ἡ γριὰ, σὰν κάτι φριχτὸ νὰ μπῇκε στὸ μυαλό τῆς, καὶ εἰχτηκε σ' ἑνα σκαμνί, βουβὴ καὶ ἀποχαζμένη.

— Κακόμορη γριὰ! τᾶχασες, χλιθερὴ, στὴ δυστυχία σου—ψιφύρισε ἡ κοπελιὰ μὲ πόνο, κοιτάζοντας τὴ μάννα τῆς—ὡς εἶναι! Παλαβώσατε κ' οἱ δυὸ σας ἢ χωρατεύετε; δὲν μπορῶ νὰ καταλάβω, μὰ τὴ χάρη σας! Ψὲς βράδυ μὲς ἤρτε σπῆτι ὁ

Η ΚΟΙΝΗ ΓΝΩΜΗ

Ο ΒΟΥΡΓΑΡΟΚΤΟΝΟΣ

Φίλε «Νουμά»,

Ἔτυχε νὰ πᾶω τὴν περασμένη βδομάδα στὸ Δημ. Θέατρο, σὲ μιὰ ἀπογευματινὴ παράσταση, ἐθνικὴ καὶ φιλαθροπικὴ μαζί. Στὴν παράσταση αὐτὴ ἤκουσα ἓνα ποίημα ποὺ ὁ ποιητὴς τοῦ σκότωνε, δὲ θυμᾶμαι κ' ἐγὼ πόσους Βουργάρους σὲ κάθε στίχο του. Τάκουσα τὸ ποίημα καὶ δὲν μποροῦσα νὰ κρατήσω τὰ γέλια. Ὅσοι βγήκανε μερικὰ παιδιὰ καὶ κορίτσια καὶ τραγουδήσανε πολὺ ὁμορφα κάτι δημοτικὰ τραγούδια μας. Τάκουσα καὶ ἡ ψυχὴ μου ἀναγάλιασε κ' ἐνῶσα τὴ ζωὴ νὰ ξεχειλίζει μέσα μου. Καὶ εἶπα: —Νὰ ὁ ἀληθινὸς Βουργαροκτόνος! Ὅχι ὁ φαρισαῖος ποὺ σκοτώνει ἀράδα Βουργάρους μὲ στίχους Βουργαρίκους καὶ ποὺ μὲ μαθαίνει τὸν εὐκολὸ πατριωτισμὸ, ἀλλὰ κεῖνος ποὺ μάζωζε τὰ παιδιὰ αὐτὰ, τῆμαθε νὰ λένε ὁμορφα τραγούδια καὶ μοῦ τὰ παρουσίαζε νὰ μὲ μάθουν πῶς ὁ Ρωμιὸς δὲν πέθανε μὰ ζεῖ ἀκόμα. Ὅσο ἀξίζει ἓνας καπετάνιος παληκαρὸς ποὺ ξεπαστρεύει τοὺς Βουργάρους στὰ Μακεδονικὰ βουνὰ, ἄλλο τόσο ἀξίζει καὶ αὐτὸς ἰδῶ ὁ παληκαρὸς ποὺ καταπίεστηκε τόσο βαριὰ δουλιὰ, νὰ δημιουργήσει Ρωμιούς.

Καὶ τὰ λόγια μου τὰ βρήκα σωστά. Δὲν ξέρω πῶς θὰν τὰ βρεῖς καὶ λόγου σου.

Ὁ φίλος σου
ΕΝΑΣ

ΟΙ ΣΚΟΙΝΟΒΑΤΕΣ...

Ἀγαπητέ «Νουμά»,

Ἀπὸ στόμα Ρωμιοῦ βγήκανε κ' αὐτὰ τὰ λόγια καὶ σὲ παρακαλῶ νὰ πιστέψεις ὅ,τι σοῦ πῶ, ἀφοῦ δὲ καὶ λόγου σου τοὺς ξέρεις καλὰ τοὺς Ρωμιούς καὶ δείχνεις πῶς τοὺς ἔχεις βαθιὰ μελετήσει.

Μοῦλεγε λοιπὸν ἓνας κύριος προχτές:

— Οἱ Σουηδοὶ μᾶς γελάσανε καὶ μαζώζανε ἀπὸ τὰ ἱπποδρόμια ὅλους τοὺς σκοινοβάτες καὶ τοὺς φέρανε δῶ, τάχα γι' ἀθλητὲς, γιὰ νὰ μᾶς θαμπώσουνε! Ἀμ' ἔτσι μπορῶ νὰν τὰ πάρω κ' ἐγὼ τὰ βραβεῖα μὲ τὴ ντουζίνα!...

Γιωργὸς μας, ὁ ἀναστημένος, γνωριστήκαμε, κλάψαμε, γελάσαμε, φιληθήκαμε, χοροπηθήσαμε κ' ὕστερος ἔφυγε νῆρθι δῶ, λέγοντας πῶς θὰ σὰς παίξῃ τρανὸ παιχνίδι: θάρρῃ γιὰ ξένος, νὰ περάσῃ μαζί σας τὴ βραδιά, καὶ τὸ πρῶτ' ὅταν φανερωθῇ, σὰ δὲν τὸνε γνωρίσετε φοβότανε γιὰ τὴ μάνα, μὴν τῆς κἀνὴ κακὸ τὸ ἄξαφνο....

— Βρὲ ὁ ξένος εἴταν' ὁ Γιωργὸς μας; Θεοῦλη μου, μᾶς λυπήθηκες; Χὰ χὰ! ὁ κουμπάρος μου!.. κ' ἡ μάνα θυμῶνε! ἀδερφοῦλα μου! ὁ Θεὸς εἶναι μεγάλος!

Μπλεγμένους ἀγκαλιά οἱ δύο ἀδερφάδες χοροπηδοῦσανε σὰν τρελλές, μέσα στῆς χαρᾶς τὰ ξεφωνητὰ καὶ τὰ γέλια, καὶ μοναχὴ τῆς ἡ γριὰ βουβάθηκε, μαρμαρώθηκε στὸν τόπο τῆς, ἄγρια καὶ παγωμένη σὰ νύχτα χειμωνιάτικη....

— Ὁ κατεργάρης! φώναξ' ἡ Λενιώ, ἀφίνοντας τὴν ἀδερφή τῆς! καλὰ μᾶς τὴν ἐφκίασε, περίφημα! ποῖος ξέρει τώρα ποὺ κρύφτηκε γιὰ νὰ μᾶς παιδέψῃ ἀκόμα!

— Δὲ μιλάς, βρὲ μάνα; Παναγιὰ μου! καλὲ δὲς τὴ μάνα πῶς ἔγεινε!

— Θὰ φανερωθῇ! χὰ χὰ! θὰ φανερωθῇ, παλαβές, ποῦ εἶναι, θὰ φανερωθῇ!—Ξεφώνησε σὰν τρελλὴ ἡ γριὰ καὶ ἀρπάχνοντας τὴν ἄξινα ξέσκαψε μὲ

Γελάς; Μὰ ἐγὼ κλαίω τὰδιόρθωτα τὰ χάλια μας ποὺ δὲ μᾶς ἀφίνουμε νὰ δοῦμε τὴν προκοπὴ τοῦ ξένου καὶ νὰ ὠφεληθοῦμε ἀπ' αὐτὴν.

Γεῖά σου
ΖΗΤΩΠΟΛΕΜΟΣ

ΒΑΡΒΑΡΟΠΑΖΑΡΟ

(Στὴ στήλη αὐτὴ θὰ κρεμάμε κάθε βδομάδα, σὰν κειφάλια ληστῶν, ὅλες τὲς ὑσυνταξίες καὶ ἀνορθογραφίες ποὺ βρίσκονται σὲ καθαρηνουσάνικα βιβλία. Συνεργάτης τῆς στήλης αὐτῆς θάναί δὲ οἱ ἀναγνώστες μας, ἀρκεῖ μοναχὰ πλάι στὸ βαρβαρισμὸ ποὺ θὰ μᾶς στέλνουνε νὰ σημειώσουν τὸνομα τοῦ βιβλίου καὶ τὸν ἀριθμὸ τῆς σελίδας ποὺ βρίσκεται).

«.... Ὅστις παυθεῖς καὶ καταδιωχθεῖς ὑπὸ τοῦ αὐτακράτορος Ἀρκαδίου καὶ τῆς βασιλίσσης Εὐδοξίας ἐξελέγη διάδοχος τοῦ θρόνου Ἀρσάκιος ὁ ἀδελφὸς τοῦ Νεκταρίου....».

(Α. Μ. Μπισκίνης. «Ἐλπίς» Ζακύνθου ἀριθμ. 1592, σελίδ. 1, στήλη 2, κάτω κάτω).

Ο.ΤΙ ΘΕΛΕΤΕ

Κάποιος ξένος, λένε, ποὺ ξέρει καὶ τὰ Ρωμαῖκα, διαβάζοντας τὲς φημερίδες μας ποὺ γράφουν διὰ τοὺς προγόνους αὐτὰς τὲς μέρες, εἶπε:

— «Ἀγῶνες κάνουν αὐτοὶ οἱ χριστιανοὶ ἢ μνημόσυνα στοὺς προγόνους τους»;

— Μιὰ φημερίδα μας μᾶς πληροφορεῖ προχτές πῶς «ἡ νίκη δὲν ἐγκατέλειψε τὰ ἱερὰ ἐδάφη». Αὐτὰ γραφτήκανε ὕστερα ἀπὸ τὴ νίκη τοῦ κ. Ὀρφανίδη στὸ Σκεπευτήριο καὶ, φυσικά, ὕστερα ἀπὸ τὸν πόλεμο τοῦ 97. Ζήτω λοιπὸν ἡ νίκη!

— Ὁ Σουρῆς τόκανε πάλι τὸ ποιηματάκι του γιὰ τοὺς Ὀλυμπιακοὺς ἀγῶνες, ποίημα μὲ τὰ ὅλα του, ἀπὸ κεῖνα δὲ ποὺ συνταράζουν τὴν Οἰκουμένη καὶ ἀναγκάζουν τὴν «Ἐστία» νὰν τὸν χειροτονεῖ δυὸ φορές τὴ βδομάδα Ἑθνικὸ ποιετή.

— Διαβάστε τοὺς τέσσερις αὐτοὺς στίχους καὶ θὰ δεῖτε μιὰ φορὰ τί πᾶσι νὰ πει ἐθνικὴ ποίηση!

Καὶ σὲ βλέπω μὲ τοὺς δρόμους
νὰ ποκτῆς ὡς μόνον γέρας
κὶν παρᾶλυσιν τῶν ἄκρων,
κᾶν κυστίτιδα, κᾶν κοιλὴν.

— Καὶ μιὰ εἰδοποίηση ἐκφωρενικὴ! «Ἐάν ὁ νικητὴς τοῦ Μαραθωνίου δρόμου εἶναι Ἕλλην προσφέρομαι νὰ τοῦ βγάλω τὰ δόντια δωρεὰν εἰς τὸ ἐπὶ τῆς ὁδοῦ Ἀδριανοῦ ἀριθ. 6 κουρείον μου. Σταῦρος Πολυωρίτης».

βιὰ τῶ λιγῶνε τὴν κρυφῶνα. Τρέχοντας ὕστερα μ' ὁρμὴ στὸ ξεροπήγαδο, βρῆκα μ' ἡχὸ κουδουνιῶν ραγισμένου—δῶ εἶν' ὁ γιόκας μου, στρίγγιλις, ὁ γιόκας μου!.. Πρὶν κανένας προφτάσῃ νὰ σαλέψῃ μ' ἓνα κρρ φοβερὸ τῆς κακούργας μάνας τὸ κουφάρι γκρεμοτσακίστηκε στὸ ξεροπήγαδο....

*

Χρόνια πολλὰ πὸ τότε περάσανε, μ' ἀκόμα τοῦ δύστυχου νιοῦ ἡ τύχη σὰν παραμῦθι στὸ χωριὸ φέρνεται ἀπὸ στόμα σὲ στόμα. Ἐρμὸ ἔμεινε καὶ ξεχαρβαλωμένο τὸ σπῆτι του καὶ ὅλοι τὸ φεύγουνε γιὰ στοιχειωμένο· ἀγῆθια καὶ τσικνίδες καὶ ἀγριόδατα σκεπάζουνε τὴ μικρὴ αὐλὴ, τὴ στολισμένη ἄλλοτε πὸ λούλουδα πλουμισμένα, καὶ στ' ἀσκέπαστα χαλάσματα ἡ κουκουβάγια ἔστησε τὴ φωλιὰ τῆς. Κι ἄμα τὸ χειμῶνα φουσομανὰ ὁ βορρὶς στὰ παραθύρια του καὶ σφυρίζει, ἄμα στῆς νύχτας τὴ σιγαλιὰ τὸ σκουζιμὸ τῆς κουκουβάγιας ξεσπάει καὶ ἀντιλαλεῖ, θαρρεῖς πῶς ἀκούγεται τὸ βογγητὸ τοῦ σκοτωμένου, σὰν ἄγρια κατὰρα στὸν παρὰ τὸν πλάνο, τὸν παρὰ τὸν ἀχόρταστο καὶ τὸν ἀλύπητο, ποὺ τόσα κακὰ ὡς τώρα γέννησε καὶ θὰ γεννήσῃ.

ΓΕΩΡΓΙΟΣ ΑΒΑΖΟΣ

—Τὰ πατριωτικὰ σφυρίγματα καὶ τὰ γιοῦχα ποὺ προσφέρουμε τὴν Πέμπτῃ τέτοιοσήμερο στὸν Αὐστριακὸ ἀθλητὴ ὅταν ἔπιανε νὰ σηκώσει τὰ βάρη στὸ Στάδιο, δὲν τιμᾶνε μονάχα τὸν ἀθροπισμὸ μας ἀλλὰ μᾶς ἐξασφαλίσανε γιὰ πάντα καὶ τοὺς Ὀλυμπιακοὺς ἀγῶνες.

— Μοναχὰ μερικοὶ προδότες βρεθήκανε νὰ ποῦν — οἱ ἀφιλότιμοι!—πῶς ὕστερ' ἀπὸ τὰ σφυρίγματα τῆς Πέμπτης δὲν εἶναι καθόλου παράξενο νὰ ξαναρχίσῃ τὸ Στάδιο, μὲ τὸν καιρὸ, νὰ ὀργώνεται σὰν πρῶτα καὶ νὰ μεταμορφωθεῖ πάλι σιγὰ σιγὰ εἰς χωράφι.

ΑΧΙΛΛΕΑΣ ΓΕΩΡΓΙΑΔΗΣ (Πόλη)

ΚΑΤΟΥ ΑΠΟ ΤΗΝ ΟΨΗ

ΜΕΡΟΣ ΤΡΙΤΟ

Ἡ σκηνὴ παρασταίνει τὴν κάμαρα τῆς Κλειούλας μὲ πολὺ φιλοκαλία στολισμένη. Τὰ παράθυρα βλέπουνε στὸ δρόμο.

ΣΚΗΝΗ Α'.

Γιακουδάκης, Κλειούλα καὶ Μανιώ.

ΓΙΑΒΟΥΒΑΚΗΣ (ἔχοντας τὰ χέρια του πίσω, περπατεῖ καὶ ἄξαφνα γυρνᾷ πρὸς τὲς δυὸ γυναῖκες καὶ λέει μὲ θυμὸ). Ἐγὼ τέτοιες φουρτούνες στὴ ζωὴ μου δὲν τίς γνώρισα... Ἀρῆστε με ἤσυχο... Δὲν τὴ βλέπετε ξετρελλαμὸ ποὺ τὸν ἔχει... Γύρνα τὴ ράχη σου, γύρνα... Ἐρρίξε τὸν ἄνθρωπο μίς' στὴν ἀτιμία καὶ δὲν κοκκινίζουν ἀπὸ ντροπὴ τὰ μάγουλά της... Δὲ θέλει ν' ἀκούσῃ τὸν πατέρα της, τὸ γέρο τὸν πατέρα της, ποὺ τὴ γέννησε, ποὺ πάσκιζε καὶ τὴ μεγάλωσε, τῆς ἔδωσε τὸν ἔδρο τῆς νιότης του γιὰ νὰ τὴν ἀποκαταστήσῃ... Καὶ τώρα γυρνᾷ τὴ ράχη της καὶ σηκώνει μὲ τόση ἀφτάδεια τοὺς ὤμους της... Ποιόνα μοιάζει ἀπὸ τὸ παιδί, μὰ ποιόνα μοιάζει... ποῦ τίς βρήκε τέτοιες ἰδέες, τέτοιους θυμούς, τέτοιους τρόπους, τέτοιο κακὸ αἷμα... Φωτιὰ σὲ καίει, καημένη!... (Κάνει νὰ φύγῃ)

ΜΑΝΙΩ (Τὸνὲ βαστᾷ ἀπὸ τὸ χέρι) Μὴ συρίζεσαι ἔτσι... Στάσου...

ΓΙΑΚΟΥΒΑΚΗΣ (Ἐρπίζειται περισσότερου) Ἀφῆσέ με, μὴ μὲ τραβᾷς καὶ κάνω τώρα κανένα κακό... Δὲ βλέπετε, δὲ διαβάσεις στὸ κούτελό μου τὴν ἀτιμία... δὲν εἶναι γραμμένη μὲ μάβρα γράμματα;... Μὴ μὲ πειράζετε... ἀρῆστε με ἤσυχο... Μπορῶ τώρα νὰ περπατήσω ἴσια... νῆχω τὸ μέτωπό μου ἀψηλὰ, χωρὶς νὰ χαμογελοῦνε ἀπὸ πίσω μου... (Βλέποντας ἄγρια τὴν Κλειούλα) Τί ἤθελες, μπρέ, νὰ ταραξῇς τὴ γαλήνη τῶ γερατειῶ μου;... Γιατί νὰ σὲ κάνω;.. (Κάνει ἓνα γύρο μὲ ταραχὴ μεγάλη). Καὶ νὰ μὴ θὲς νὰ προσπέσης... νὰ μὴ θὲς νὰ μετανοιώσης... στέκεσαι ἀψηλὰ... ἀψηλὰ! Φτοῦ! Δὲ βλέπει, φαίνεται, καλὰ ὁ νοῦς σου καὶ νομίζεις πῶς οἱ λάσπες ποὺ κυλοῦνται τὰ γουρούνια βρίσκονται ἀψηλὰ... (Σὰν ἐξῶ φρενῶ) Ἀρῆστε με... ἀρῆστε με... γαϊδουρία!... (Φέβγει).

ΣΚΗΝΗ Β'.

Κλειούλα, Μανιώ, ὕστερα Λενιώ.

ΜΑΝΙΩ (Τὸνε κοιτάζει ὥσπου χάνεται). Γίνθηκε θυσία... Καλῆτερα νὰ ξερες νὰ ἡσυχάζε ἡ ψυχὴ σου... Μὰ ὄχι, εἶναι ἀδύνατο... ἀδύνατο... (Λίγη σιωπὴ, ὕστερα πρὸς τὴν Κλειούλα, ποὺ ἴσια μὲ κείνη τὴ στιγμὴ εἶχε γυρισμένη τὴ ράχη τῆς κ' ἐβλεπε κατὰ τὸ δρόμο). Κόρη μου...

ΚΛΕΙΟΥΛΑ (Στρέφεται σὰν ἀφηρημένη) Ὁ νεῖρατα βλέπετε...

ΜΑΝΙΩ (Ἠπια). Κόρη μου... δὲν μπορῶ πιὰ

* Κοίταξε φύλλα 190, 191 καὶ 192.